LAPSI POLIISIN KUULTAVANA S.8
GROOMING ON UHKA LASTEN TURVALLISUUDELLE S.20
DISCORD KOHTAA POIKIA VERKOSSA S.22
JURISTI VASTAA S.28

RIKU

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS
BROTTSOFFERJOUREN

3•2019

TEEMA:
LAPSET JA NUORET

Sisältö

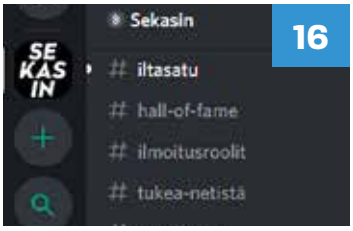
TEEMA: LAPSET JA NUORET

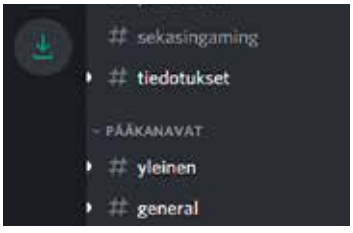

5 Pääkirjoitus

6 Lapsiin kohdistuva väkivalta on iso ongelma
8 Lapsi poliisin kuultavana
10 Sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret ja väkivalta
12 Mitä kaikkea lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö sisältää
14 Det är dags för porren och våldet att ta plats vid våra middagsbord

16 Rikosuhripäivystyksen yhteistyöpoliisina kolmella vuosikymmenellä

18 Koulun arki näyttäytyy erilaisena jokaiselle
20 Grooming on uhka lasten turvallisuudelle

22 Discord kohtaa poikia verkossa

28 Juristi vastaa
30 Kansainvälisen rikoksen uhriksi voi joutua kotisohvalla istuessa

32 Kirja-arvio: Koskettava kertomus väkivallan seurauksista

34 Uutisia ja ajankohtaista

36 Henkilöstöuutisia

38 Yhteystiedot

Kannenkuva: Joel Overbeck-unsplash

Toimitus:
Päätoimittaja
Leena-Kaisa Åberg
Toimitussihteeri
Sami Liukkonen
Toimituskunnan jäsenet
Maatu Arkio-Lampinen
Veli Hukkanen
Jaana Koivukangas
Jenni Lehtonen

Julkaisija:
Rikosuhripäivystys (RIKU)
Maistraatinportti 4 A 4. kerros,
00240 Helsinki
www.riku.fi

Kustantaja ja ilmoitushankinta:
Printmix Oy
Höyläämötie 11, 00380 Helsinki
www.printmix.fi
vaihde 020 710 9510

Taitto ja painatus:
Printmix Oy
Painos: n. 3600 kpl
ISSN 1455-1381 (painettu)
ISSN 2490-1741 (verkkojulkaisu)
Jakelu: RIKUn toimistot ja palvelupisteet
ilmoittajat www.riku.fi (sähköinen versio)

RIKU on valtakunnallisesti verkottunut toimija, jonka tehtävä on parantaa rikoksen uhrin, hänen läheisensä ja rikosasiassa todistavan asemaa vaikuttamalla ja tuottamalla palveluita.

RIKUn arvoja ovat asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, luotettavuus, tasapuolisuus sekä yhteistyön ja välittämisen kulttuurin edistäminen yhteiskunnassa.
RIKUn toimijat ovat valittuja ja koulutettuja vapaaehtoisia sekä palkattuja ammattilaisia.
Pääsialliset rahoittajat ovat valtio ja STEA.

Tukipalvelut
- Auttava puhelin 116 006
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177
- RIKUchat, kts. www.riku.fi
- Syrjinnän vastaista neuvontaa, ks www.riku.fi Palvelut
- Todistajan tukea ks. www.riku.fi Palvelut
- Nuoren rikoksen uhrin tueksi www.riku.fi /nuoret
- Henkilökohtaista tukea 31 palvelupisteestä www.riku.fi Yhteystiedot

RIKU on yhteistyöhanke, jota toteuttavat yhteistyösopimukseen perustuen Ensi- ja turvakotien liitto Kirkkohallitus, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Suomen Punainen Risti ja Suomen Setlementtiliitto. Tärkeimpiä muita yhteistyökumppaneita ovat alaa sivuavat viranomaiset ja järjestötoimijat.

Pääkirjoitus

Kiitos ja näkemiin RIKU-lehti!

Kädessäsi on viimeinen RIKU-lehden numero. Haikein mielin me jätämme jäähyväiset meitä uskollisesti palvelleelle viestintäkanavallemme. Laukaiseva tekijä tälle päätökselle oli lehden kustannussopimuksen päättyminen.

Muutaman vuoden ajan olen seurannut, miten painettu järjestölehti toisensa jälkeen on lakannut ilmestymästä. Viestintä siirtyy yhä vahvemmin verkkoon, minkä kautta tavoitetaan suurempi määrä ihmisiä. Myös paperia säästyy.

Toisaalta lehden tekeminen on ollut hyvä tapa käsitellä uhrien asemaa koskevia teemoja kokonaisvaltaisesti ja tavoittaa alan asiantuntijoita. Ja moni meistä tykkää edelleen istahtaa lehden kanssa alas lukemiseen keskittyen.

Vimmatusti olemme miettineet sitä, miten korvaamme viestinnällisen aukon RIKU-lehden jälkeen. Lehteen käytetty työpanos tullaan ohjaamaan yhä vahvempaan verkkoviestintään. Tämä tarkoittaa lisää panostusta sosiaaliseen mediaan, verkkosivujen sisältöihin, uutiskirjeeseen sekä videoihin.

Tulemme viestimään enemmän ajankohtaisista rikoksen uhria koskevista asioista ja ottamaan kantaa ajankohtaiseen keskusteluun – unohtamatta erittäin arvokkaita RIKU-lehteen kirjoitettuja asiantuntija-artikkeleita. Videot ovat tänä päivänä tehokas tapa tavoittaa monia kohderyhmiä. Kaikessa tässä täytyy muistaa, että RIKUn asiakkaina on myös iäkkäämpiä ihmisiä, joista merkittävä osa ei selaile somea tai etsi tietoa uudenlaisista kanavista.

Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus ovat RIKUn viestinnän tärkeitä johtolankoja ja 25 vuotta nyt syksyllä täyttäneen RIKUn juhlavuoden teema. Verkkosivuille on lisätty React&Share-järjestelmä, jonka avulla keräämme tietoa siitä, miten ymmärrettävät sivumme ovat. Verkkosivujen kielivalikko on edelleen suomi, ruotsi ja englanti.

Kaikki esitteet tullaan jatkossa tekemään yhdeksällä kielellä: suomi, ruotsi, englanti, pohjoissaame, viro, venäjä, somali, sorani ja arabia. Ja vaikka emme kaikkia näitä kieliversioita painata, ovat esitteet luettavissa ja tulostettavista verkosta. Myös videoita aiomme tuottaa laajemmalla kielivalikolla ja ne tekstitetään.

RIKUlta toivotaan myös nykyistä enemmän ennaltaehkäisevää aineistoa. Jo nyt verkkosivuilta löytyy selkeästi rikosten estämiseen liittyvää tietoa muun muassa rakkauspetoksiin ja identiteettivarkauksiin liittyen. Tarkoituksena on lisätä sivuille tietoa uusista ilmiöistä kuten sijoitushuijauksista, jotta ihmiset osaisivat tunnistaa niitä.

Viimeisen RIKU-lehden pääteeman ”lapset ja nuoret” lisäksi muistelemme hieman menneitä vuosia. RIKUn tärkeä yhteistyökumppani ja RIKU-lehden toimitusneuvoston pitkäaikainen jäsen lähes 20 vuoden ajalta ylikomisario Veli Hukkanen Helsingin poliisista ilahduttaa meitä muisteloillaan. Juuri tällaiset pitkäaikaiset yhteistyötahot ovat auttaneet RIKUa raivaamaan tilaa uhrien aseman ja tukipalveluiden merkityksen huomioimiselle – määrätietoisesti, askel kerrallaan.

Usein asioiden etenemisen edellytyksenä on myös ollut henkilösuhteisiin rakentuva luottamus, jonka Veli nostaa esille. RIKUssa tätä luottamuspääomaa on kerrytetty ja sen arvo ymmärretään. Kiitos kaikki yhteistyötahomme – teidän avullanne 25-vuotias RIKU on saanut kehittyä ja kasvaa arvostetuksi valtakunnalliseksi kumppaniksi. Kiitos Veli ja koko toimitusneuvosto, RIKU-lehden kaikki toimitussihteerit ja avustajat, muut kirjoittajat, tukijat sekä Printmix!

Leena-Kaisa Åberg
päätoimittaja
RIKUn toiminnanjohtaja

Lapsiin kohdistuva väkivalta on iso ongelma

TEKSTI: Sami Liukkonen

Kuvassa: Elina Pekkarinen
Kuva: Hanna-Kaisa Hämäläinen

Lapsiin kohdistuneet rikokset puhuttavat ja näkyvät mediassa. Tähän on hyvä syy, koska tilastojen valossa ei ole ihan harvinaista, että lapsi joutuu rikoksen uhriksi Suomessa. Median kautta kokonaisuudesta voi saada hieman vääristyneen kuvan, koska kaikista vakavimmat tekomuodot näkyvät eniten ja niistä myös keskustellaan eniten. Lapset joutuvat kuitenkin hyvin erilaisten rikosten uhreiksi: koulukiusaamisesta tappoihin.

Lapsiasiavaltuutettu **Elina Pekkarinen** on ehtinyt toimia tehtävässään reilun puoli vuotta. Pekkarinen siirtyi tehtävään Turun yliopistosta, jossa hän toimi määräaikaisena sosiaalityön professorina. Pekkarinen toimi myös lastensuojelun asiantuntijajäsenenä Helsingin hallinto-oikeudessa. Ennen professorin tehtävää Pekkarinen toimi pitkään Nuorisotutkimusverkoston tutkimuspäällikkönä.

Elina Pekkariselle lapsiin kohdistuvat rikokset ovat tuttuja. Juuri ennen haastattelua, lokakuun lopulla, Pekkarinen oli luennoimassa aiheesta Tampereella poliiseille ja syyttäjille järjestetyssä Lapset rikoksen uhrina -koulutuksessa.

Vuoden 2019 kouluterveyskyselyn tulokset julkaistiin syyskuussa. Kyselyssä 5,5 prosenttia 8.–9.-luokkalaisista kertoi tulevansa kiusatuiksi joka viikko.
– Meillä on käynnissä isoja kansallisia hankkeita ja koulukiusaamista on saatu vähennettyä. Korkeimmillaan osuus on ollut 8,4 prosenttia. Määrä on silti vielä suuri. On rankkaa, että joka päivä täytyy mennä paikkaan, jossa voi viikoittain tulla kiusatuksi, sanoo lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen.

Erityisesti koulukiusaamisesta kertovat pojat

Pojat joutuvat tyttöjä useammin koulukiusaamisen uhreiksi ja tutkimusten mukaan poikien on tyttöjä hankalampi hakea apua. Koulukiusaamisesta tehtyjen rikosilmoitusten määrä on jonkin verran lisääntynyt.
– Koulujen linja on muuttunut, eli kiusaamistapauksista tehdään aiempaa enemmän ilmoituksia poliisille. Tällöin poliisi tutkii tapahtumia esimerkiksi vahingonkorvaussyistä, vaikka tekijät olisivat alle 15-vuotiaita. Yleisemmin tapaukseen tulevat mukaan sosiaali- ja nuorisotyöntekijät, kertoo Pekkarinen.

Kouluterveyskyselyn mukaan fyysisen uhkan kokemus on selvästi koulukiusaamista yleisempää nuorten keskuudessa. Peräti 17 prosenttia 8.–9.-luokkalaisista kertoi kokeneensa fyysistä uhkaa vuoden aikana. Myös tässä luvussa on iso ero tyttöjen ja poikien välillä. Pojat kokevat uhkaa selvästi tyttöjä enemmän.
– Rikoksen uhriksi joutuminen on vahvasti sukupuolittunutta. Pojat ovat useammin väkivallan kohteena ja erityisesti ero näkyy yli 10-vuotiaiden kohdalla. Pojat ovat kyllä sekä uhreja että tekijöitä, muistuttaa Elina Pekkarinen.
Julkisuudessa on käyty viimeisen vuoden aikana keskustelua nuoriin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja häirinnästä. Kouluterveyskyselyn mukaan seksuaalisen häirintää kokeneiden määrä kokonaisuudessaan ei ollut kasvanut edelliseltä kerralta juurikaan. Kyselyn mukaan tytöt joutuvat poikia useammin seksuaalisen

häirinnän kohteiksi.
– Seksuaalisesta häirinnästä sosiaalisessa mediassa raportoitiin aiempaa enemmän. Tämä on varmasti seurausta tietoisuuden kasvamisesta. Tytöt ja pojat ymmärtävät aiempaa paremmin, että ei kuulu asiaan, että heille tehdään seksuaalisia ehdotuksia ja lähetellään rivoja kuvia. Jos se tuntuu pahalta, niin se on seksuaalista häirintää ja siitä on lupa kertoa, tiivistää lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen.

Lapsen ja nuoren seksuaalisen väkivallan tunnusmerkistön täyttäviä tapausten ilmoituksia tulee poliisille tutkittavaksi aiempaa enemmän. Yksimielisyyttä siitä, ovatko teot lisääntyneet vai ilmoituskynnys madaltunut, ei ole. Mutta rangaistusasteikkoa kovennettiin alle vuosi sitten, eli teoista langetetut rangaistukset ovat ankaroituneet.

Seksuaalirikos on aina erittäin vakava asia, mutta lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen kantaa huolta myös alaikäisten tekijöiden asemasta sekä korostaa vastuullisuutta, kun julkisuudessa käydään keskustelu teoista, joissa on epäiltynä alaikäisiä.
– Olen huolissani lapsista, jotka saavat tuomion lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Se on aikamoinen leima ja ikäero uhriin ei nykyään enää ole kovin suuri. Aiemmin ikäeron rajana pidettiin 3–5 vuotta, kun pohdittiin, onko kyse lapseen kohdistuvasta seksuaalirikoksesta vai seurusteluväkivallasta. Nyt on tullut tuomioita, joissa uhri ja tekijä ovat olleet kutakuinkin saman ikäisiä, kuvaa Pekkarinen.

Pekkarinen olisi hyvin varovainen, kun luokitellaan alaikäisten välisiä seksuaalisia tekoja: milloin on kyse rikoksesta ja milloin kyse tekijöiden ja uhrien tietämättömyydestä ja lapsellisuudesta.
– Lapset altistuvat tänä päivänä voimakkaalle pornografiselle materiaalille, myös vahingossa ja haluamattaan. Tällöin riski harkitsemattomiin tekoihin voi kasvaa. Myös uhrit altistuvat sosiaalisessa mediassa kaikenlaiselle houkuttelulle, lapsille sopimattomalle pornografiselle ja väkivaltaiselle materiaalille, joka voi aiheuttaa heille psyykkistä stressiä ja haittaa, Pekkarinen kertoo.

Pekkarinen haluaa selvästi herättää yhteiskunnallista keskustelua muistuttamalla, että esimerkiksi 1987 syntyneestä ikäluokasta noin 40 prosenttia on syyllistynyt johonkin rikokseen ennen 25 ikävuotta.
– Jos edellytämme toisiltamme täyttä nuhteettomuutta, niin kovin pieneksi käy viattomien joukko, sanoo Pekkarinen.

Lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta on iso ongelma

Kouluterveyskyselystä kävi ilmi, että vähän yli kymmenen prosenttia nuorista on kokenut huoltajiensa heihin kohdistamaa fyysistä väkivaltaa elämänsä aikana, vaikka kuritusväkivalta on ollut kiellettyä vuodesta 1984. Tampereen yliopistossa vuonna 2014 laajasta äideille tehdystä kyselytutkimuksesta selvisi, että peräti 6 prosenttia äideistä oli kohdistanut lapseensa vakavaa väkivaltaa ja 2 prosenttia kertoi tehneensä näin toistuvasti.
– Lastensuojelun Keskusliiton selvityksestä vuodelta 2017 kävi ilmi, että lähes kolmannes hyväksyy tukistamisen ja viidennes muun fyysisen kurittamisen. Kynnys kertoa omasta väkivallasta lasta kohtaan on varmasti korkea. Näen, että kyseessä on jonkinlainen hätähuuto, kertoo Pekkarinen.
– Yksi tutkimuksen havainto oli, että väkivaltaisesta käyttäytymisestä raportoineet äidit olivat hakeneet apua vaikeisiin kasvatustilanteisiin, mutta eivät olleet sitä saaneet. Hoivaajien jättäminen ilman apua ja tukea kasvatustehtävässään lisää lapsen riskiä joutua väkivallan kohteeksi, Pekkarinen jatkaa.

Kodin ulkopuolella tapahtuvalle väkivallalle alttiita ovat erityisesti teini-ikäiset. Vuosittain väkivallan vuoksi sairaalassa osastohoitoa tarvitsee 300 alle 20-vuotiasta lasta ja nuorta.
– Osa näistä on itse myös tekijöitä, mutta mukaan mahtuu kuitenkin myös niitä lapsia ja nuoria, jotka on pahoinpidelty kotona, muistuttaa Pekkarinen.

Suomessa kuolee väkivallan seurauksena vuosittain keskimäärin kaksi alle 1-vuotiasta ja keskimäärin neljä alle 15-vuotiasta. Perhesurmat on syytä nostaa esiin yhtenä lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan muotona.
– Ne on yhtä väkivaltaisia ja yhtä kuolemaan johtavia. Niitä edeltää yleensä pitkä jakso, missä lapsia on kohdeltu huonosti. Onneksi niistä ei enää uutisoida niin näkyvästi, koska uutisoinnin on nähty lisäävän tapauksien määrää, huomauttaa Pekkarinen.

Lapsiin kohdistuvat rikokset tutkittava nopeammin

Ruotsissa perheväkivaltaa todistaneella lapsella on oikeus muun muassa rikosvahinkokorvauksiin ja siellä on myös valmisteltu lakimuutosta, jonka mukaan perheväkivaltaa todistanut lapsi saisi asianomistajan aseman.
– Toivon, että vastaava keskustelu alkaa myös Suomessa. Koko ajan tulee uusia tutkimuksia, jotka kertovat millaisia stressireaktioita se herättää lapsessa, joka joutuu seuraamaan ja elämään väkivaltaisen parisuhteen keskellä. Tiedetään myös, että esimerkiksi omat traumakokemukset ja väkivallan uhrina olemisen kokemukset lisäävät lapsen todennäköisyyttä syyllistyä rikoksiin, muistuttaa Pekkarinen.

Muutama vuosi sitten lastensuojelulakia muutettiin niin, että kaikilla lasten kanssa työskentelevillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoituksen lisäksi ilmoitus poliisille, jos heillä on epäilys tai he tietävät lapseen kohdistuvasta pahoinpitelystä tai seksuaalisesta pahoinpitelystä.
– Lapsia kohtaan tämä muutos oli oikeudenmukainen, mutta ongelmaksi on muodostunut poliisin mahdollisuus tutkia saamiaan ilmoituksia riittävän nopeasti. Resursseja tarvittaisiin lisää niin poliisissa, syyttäjälaitoksessa ja tuomioistuimissa, jotta koko ketju toimisi riittävän tehokkaasti, kertoo lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen.

Asenteiden muututtava myönteisemmiksi

Pekkarinen peräänkuuluttaa myös yleistä asennemuutosta lapsia kohtaan. Asenne lapsiin saisi olla kokonaisuudessaan pehmeämpi ja suvaitsevaisempi. Lasten tulisi saada kokea, että he ovat arvokas osa yhteiskuntaa.
– Uskon, että se helpottaisi myös lasten olemista toistensa kanssa. Ulkopuolisuuden kokemus lisää helposti kaikenlaista kähinää lasten keskuudessa, kertoo Pekkarinen.

– Paras tapa ehkäistä lasten joutumista kotonaan kaltoin kohdelluksi, olisi lisätä resursseja neuvolaan, varhaiskasvatukseen ja kouluun. Ja lisätä entisestään lasten tietoisuutta, mitkä heidän oikeutensa ovat. Lapsilla on oikeus tietää, että heitä ei saa kohdella huonosti ja huonoon kohteluun saa hakea apua, tiivistää Pekkarinen.

Pekkarinen oli juuri ollut tapaamassa Karstulassa nuoria ja keskustellut heidän kanssaan muun muassa ilmastoasioista. Karstulan nuorilla oli vahva yhteisöllisyyden kokemus ja tunne siitä, että pienet ympyrät antavat turvallisen ympäristön kasvaa.
– Samanaikaisesti nousi esiin huoli siitä, että heidät on unohdettu sinne. Asiat tapahtuvat jossain muualla. Karstulassa ei ole kunnollista koulurakennusta eikä esimerkiksi työpaikkoja. Jos ihmisille tuotetaan tällaisia kokemuksia, niin se voi johtaa siihen, että he eivät haluakaan integroitua tähän yhteiskuntaan, pohtii Pekkarinen.

Pekkarinen nostaa esiin myös huolen erilaisten vähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemuksista.
– Vähemmistöihin kuuluvat lapset ovat alttiimpia syrjinnälle, kiusaamiselle ja väkivallan kokemuksille. Tämä koskee muun muassa saamelaisia, maahanmuuttajataustaisia, romaneja, vammaisia ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvia. Tarvitaan riittävät rakenteet turvata vähemmistöihin kuuluvia. Työelämään voi kannustaa esimerkiksi tet-harjoitteluilla ja kesätyöpaikoilla. Kouluissa pitää myös suojata kiusaamiselta ja avoimesti keskustella ihmisten ennakkoasenteista, kertoo lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen.

Lapsi poliisin kuultavana

Kun uhri tai silminnäkijä on lapsi, poliisi käyttää usein oikeuspsykologiaan perehtyneitä psykologeja apuna kuulusteluiden suunnitteluissa ja toteutuksissa.

TEKSTI: Heli Yli-Räisänen

Lapsen antaman lausunnon kuulemistilanteissa pitää ottaa huomioon lapsen kehitystaso, mutta pienetkin lapset saattavat pystyä kertomaan rikostapahtumista hyvin, jos heitä vain osataan kuulustella oikein.

Oikeuspsykologi ja poliisiammattikorkeakoulun lehtori **Jasmin Kaunisto** kertoo, että alle neljävuotiaiden kuulusteleminen on harvoin mahdollista, mutta sitä vanhemmat lapset ovat jo hyvinkin kuultavissa.
– Lapsen kehityksen osalta muisti ja kielelliset taidot, kuten sanavarasto, kuullun ymmärtäminen ja lausetasoisen puheen ja kerronnan tuottaminen ovat keskeisiä taitoja. Kuulustelutilanne vaatii lapselta myös keskittymiskykyä. Tärkeää on, että kuulustelussa osataan huomioida kehityspsykologiset seikat. Tällöin kuulustelu voidaan toteuttaa lapsen tasoisesti. Monilla rikoksen kohteeksi joutuneilla lapsilla on esimerkiksi mielenterveyden ongelmia, kehitysvamma, keskittymisen pulmia tai jotakin muita erityisiä haasteita, jotka kuulustelussa tulee ottaa huomioon, Kaunisto kertoo.

Vaikka lapsiin kohdistuneet rikokset ovat usein tunteita herättävä aihe, on kuulustelijan pysyttävä hyvin objektiivisena asian selvittämisen suhteen.
– Lapsilla voi olla hätävalheita, kehitykseen kuuluvia seksuaalisia leikkejä tai puheita, väärinymmärryksiä tai altistumista väkivaltaiselle tai seksuaaliselle materiaalille. Kuulustelijan on pystyttävä selvittämään myös tällaisia vaihtoehtoisia selityksiä. Lapset ovat monenlaisille vaikutteille alttiita, sillä heidän käsityskykynsä on aikuista rajallisempi. Tämän vuoksi on kiinnitettävä huomiota siihen, ettei lapsia johdatella kuulusteluiden aikana tai ennen niitä.

Millä tavoin lasta lähestytään ja kuullaan?

Kaunisto kertoo, että lapsen kuulemiseen asianomistajana on olemassa oma tähän tarkoitukseen kehitetty kuulustelurunko, jota käytetään koko Suomessa ja myös ulkomailla.
– Lapsen kuulustelutilanteessa panostetaan aluksi kontaktin luomiseen, jotta alkujännitys karisee ja lapsi tutustuu uuteen tilanteeseen ja henkilöön. Lapsen kanssa jutellaan mukavista asioista, ja tavoitteena on, että lapsen ja kuulustelijan välille syntyy neutraali lämmin kontakti. Lapsen kanssa ei leikitä, sillä lapsen on tärkeä keskittyä kuulustelijan kanssa vuorovaikutukseen keskustelun varassa, eikä kuulustelutilanteeseen haluta sotkea mielikuvituksellisia elementtejä. Lapselle kerrotaan myös kuulustelun sääntöjä, kuten esimerkiksi se, että kuulustelussa puhuttujen asioiden tulee olla totta.

Lapsen kanssa harjoitellaan kuulustelutyyppistä kommunikaatiota kuten kysymyksiin vastaamista ja laajan kerronnan tuottamista ennen kuin siirrytään itse epäiltyyn asiaan.
– Tämä on tärkeää, sillä lapset ovat tottuneet aikuisten esittämiin suppeisiin ja helppoihin kysymyksiin arjessa kuten ”oliko kiva päivä koulussa” tai ”mitä oli ruokana”. Kuulusteluissa lapsia joudutaan ensin opettamaan ja harjoituttamaan siihen, että heidän tuleekin tuottaa itsenäisesti laajamittaista ja kronologista kerrontaa, jota aikuinen ohjaa mahdollisimman vähän. Kokonaisuudessaan kuulusteluissa tähdätään siihen, että kuulustelija kysyy epäillyistä rikostapahtumista avoimilla kerro-kysymyksillä ja tarkentaa puuttuvia yksityiskohtia mitä-kysymyksillä ja pyytämällä lasta kertomaan lisää joistakin seikoista.

Lapsia ei saa pakottaa kertomisessa vaan kuulusteluissa huomioidaan lasten psyykkinen vointi, ja tapahtumia käsitellään sensitiivisesti ja rauhallisesti.
– Kuulusteluissa ei oteta kantaa lapsen kertomiin tapahtumiin tai kauhistella niitä. Tärkeää olisi, että kuulustelussa lapsi huomaa, että pelottavia, kummallisia, traumaattisia tai hävettäviä tapahtumia voi turvallisesti puhua ääneen rauhallisen aikuisen kanssa. Kuulustelutilanteet saattavat olla ensimmäisiä kertoja, kun lapsi sanoittaa ääneen kokemiaan asioita.

Työskentelyssä lapsien kanssa on haasteita

Kaunisto kertoo, että lapsia kuulustelevan psykologin näkökulmasta haasteita ovat esimerkiksi pienten lasten hankaluudet keskittyä puhumaan rikostapahtumista, ja että haastattelutilanteet saattavatkin välillä pitää sisällään monenlaista oheistoimintaa valojen räpsyttelystä ikkunaverhoissa roikkumiseen.
– Perheen sisäisissä epäilyissä haasteena ovat lojaliteettiristiriidat. Nuorten kanssa haasteita voivat olla nuoren kielteinen suhtautuminen rikosasian selvittelyyn tai voimakkaat häpeän tunteet seksuaalisiin tekoihin liittyen.

Kauniston mukaan monet lapsia kuulevat poliisit ja psykologit osaavat toimia eri-ikäisten lasten kanssa taitavasti.
– Joskus tarvitaan vähän enemmän taukoja, tutustumista tai vaikkapa keskustelua siitä, mikä kertomisessa ahdistaa tai pe-

lottaa. Työntekijöiden kannalta haasteellisimpia tilanteita ovat ne, joissa rikoksesta on vahvoja viitteitä, mutta lapsi ei kerro mitään, ja huoli jää elämään. Toisaalta on pystyttävä kunnioittamaan lapsen päätöstä olla puhumatta ja ymmärrettävä, että kertomatta jättämiselle voi olla monia hyviä syitä, kuten se, ettei välttämättä mitään kerrottavaa edes ole tai lapsella ei tällä hetkellä vielä ole psyykkistä sietokykyä ja voimavaroja käsitellä tapahtumia, Kaunisto sanoo.

Poliisin koulutus lasten kohtaamiseen

Satu Rantaeskola toimii Poliisiammattikorkeakoulussa rikos- ja rikosprosessioikeuden yliopettajana ja on rikoksen uhrin koulutusten vastuuhenkilönä poliisin eri tutkinto- ja täydennyskoulutuksissa. Hän kertoo, että poliisin AMK-tutkintoon sisältyy lapsen kohtaaminen poliisitoiminnassa. Poliisi voi kohdata lapsen erilaisilla valvonta- ja hälytystoiminnan ja muissa poliisin tehtävissä.
– Erityisesti on huolehdittava siitä, ettei tutkintatoimenpiteistä aiheudu hänelle tarpeetonta haittaa koulussa, työpaikalla tai muussa hänelle tärkeässä ympäristössä. Kun kysymys on lapsen kuulustelemisesta, lähtökohtana on, että lapsen kuulustelee siihen erityisesti koulutettu poliisimies. Tätä edellyttää jo esitutkintalaki. Sen mukaan alle 18-vuotiaisiin kohdistuvat tutkintatoimenpiteet on mahdollisuuksien mukaan annettava tähän tehtävään erityisesti perehtyneille tutkijoille. Tämä kuulustelujen erityiskoulutus on vuoden pituinen.

Lapsella on kuulusteluissa oltava mukana turvallinen henkilö.
– Lapselle turvallinen henkilö on kuulusteluun löydettävissä helpoiten silloin, kun rikoksesta epäiltynä on joku ulkopuolinen henkilö lapsen lähipiiriin nähden. Silloin lasta kuulusteltaessa mukana on hänen huoltajansa tai joku muu puhevaltaan oikeutettu taho valvomassa lapsen etua. 15–17-vuotiaalla lapsella on oma itsenäinen puhevalta, kun kyse on häneen itseensä kohdistuneesta rikoksesta. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi seksuaalirikokset ja pahoinpitelyt. Sen sijaan haasteellisempi on tilanne, kun rikoksesta epäilty on joku lapsen lähipiiriin kuuluva taho. Näissä tilanteissa poliisi hankkii lapselle edunvalvojan. Puolueettomaksi edunvalvojaksi pyritään saamaan sosiaalialan koulutustaustalla oleva henkilö, jolla on riittävä koulutus rikosasian edunvalvojan tehtävään.

Puutteita lapsen edun mukaisessa rikosprosessissa

Rantaeskola kertoo, että lapseen kohdistuneen rikoksen tutkinnassa on äärimmäisen tärkeää, että asia saadaan tutkittua nopeasti. Lisäksi on tärkeää, ettei lapsen kertomukseen pystyttäisi vaikuttamaan ennen kuulustelua. Näissä on kuitenkin hänen mukaansa vielä puutteita.
– Tandem-malli tarkoittaa edunvalvojan ja oikeudenkäyntiavustajan nimeämistä lapselle silloin, kun hänen vanhempansa eivät voi käyttää puhevaltaa asiassa. Edunvalvojan määräys haetaan nopeasti väliaikaisena ja huoltajia kuulematta siten kuin holhoustoimesta annettu laki mahdollistaa. Lapsen edun mukainen rikosprosessi edellyttäisi kuitenkin, että poliisilla olisi mahdollisuus saada edunvalvojan määräys riittävän nopeasti. Tämä ei toteudu maanlaajuisesti riittävän hyvin. Joillakin alueilla on huomattavia viiveitä edunvalvojan määräyksen antamisessa. Yhteistyön tekeminen eri viranomaisten kesken olisikin välttämätöntä, että prosessi edunvalvojan määräämiseksi väliaikaisesti saadaan toimivaksi. Lainsäädännön puutteeksi voidaan todeta se, ettei poliisilla ole minkäänlaista väliaikaismääräyksen antamisen mahdollisuutta kiiretilanteessa. Tandem-mallin käyttäminen edellyttää toimivan koordinaatiomallin käyttämistä. Sellainen on toiminnassa Kymenlaaksossa.

Nuorten videotodistaminen

Kuva: ShareGrid, Unsplash

Vuonna 2016 tuli voimaan muutos koskien 15–17-vuotiaiden videotodistamista. Tätä ennen 15–17-vuotiaiden oli tultava itse oikeuteen todistamaan. Miten muutos on näkynyt käytännössä, ja ovatko videotodistamisen määrät lisääntyneet, aluesyyttäjä ja apulaispäällikkö **Heli Haapalehto** syyttäjälaitoksesta?
– Käytännössä kaikissa rikoslain 20 luvussa säädetyissä seksuaalirikoksissa, joissa asianomistaja on 15–17-vuotias, kuulustelu nauhoitetaan ja myös syytettä oikeudessa käsiteltäessä asianomaisen lausunto esitetään nauhoitteelta joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta. On myös nuoria asianomistajia, jotka haluavat tulla kuulluiksi oikeudessa.

Haapalehto kertoo, että videotodisteluoikeuden soveltaminen yksittäisiin tapauksiin eli se, ketkä saavat todistaa videolla, on ollut selkeää. Hän myös uskoo, että videotodistaminen on parantanut nuorten asianomistajien selviytymistä oikeusprosessista, kun ei tarvitse henkilökohtaisesti tulla oikeuteen.
– Jokainen kerta, kun nuori rikoksen uhri joutuu käymään läpi kohtaamaansa rikosta, tuntuu pahentavan hänen psyykkistä oloaan, koska tilanteeseen liittyvät muistot saavat vallan. Mitä vähemmän hänen tarvitsee asiaa käsitellä oikeusprosessissa, sen nopeammin hän ymmärtääkseni pystyy aloittamaan toipumisprosessin. Erittäin usein istunnossa kuulee asianomistajan puolesta esitettävän, että nyt kun asiaa taas täällä istunnossa käsitellään, kaikki asiaan liittyvä palautuu uhrin mieleen ja hänen henkinen terveytensä on siitä huonontunut. Tätä kerrotaan siinäkin tapauksessa, kun asianomistajaa kuullaan nauhoitteelta. On siis erittäin hyvä asianomistajan kannalta, että hänellä on mahdollisuus kertoa asiansa vain kertaalleen esitutkinnassa.

Videokuulustelun haasteita

Haapalehdon mukaan erittäin harvoin tulee vastaan esitutkintapöytäkirja, jossa olisi laiminlyöty epäillyn mahdollisuus esittää asianomistajalle tarpeelliseksi katsomansa kysymykset tutkittavaan asiaan liittyen.
– Sitä esiintyy kuitenkin usein, että epäilty ei edes halua nähdä tehtyä nauhoitetta eikä myöskään esittää kysymyksiä, vaikka siihen on annettu mahdollisuus. Ainoa huono puoli asianomistajan kannalta saattaa olla se, että vastaajan puolelta esitetään istunnossa väitteitä, jotka liittyvät joko itse tapahtumiin tai esimerkiksi asianomistajan kertomuksen uskottavuuteen. Tällaisista väitteistä olisi hyvä saada vielä kuulla asianomistajaa niiden todenperäisyyden selvittämiseksi.

Haapalehdon mielestä nykyinen järjestelmä toimii nyt erittäin hyvin, mutta näkee, että rikosprosessia voisi uudistaa vielä siten, että käräjäoikeudessa esitettävä henkilötodistelu nauhoitettaisiin ja hovioikeudessa katsottaisiin ja otettaisiin huomioon tämä sama näyttö.
– Se, että asia tulee uudelleen käsittelyyn usein kuukausien päästä hovioikeudessa, ei ole omiaan parantamaan kuultavien henkilöiden muistikuvia.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret ja väkivalta

Väkivallan eri muodot voivat kohdistua keneen tahansa, myös sukupuolivähemmistöihin. Sukupuolivähemmistöjen kokema väkivalta on suuri tasa-arvo ongelma, joka perustuu epäoikeudenmukaisiin valtasuhteisiin.

Suomessa sukupuolivähemmistöön kuuluminen lisää väkivallan kohteeksi joutumisen riskiä. Väkivaltaa ja syrjintää aiheuttavat yhteiskunnan sukupuolta koskevat normatiiviset käsitykset. Lapset ja nuoret, jotka eivät vastaa yhteiskunnan sukupuoleen liitettyjä normeja, ovat suuremmassa riskissä kohdata väkivaltaa, syrjintää sekä muun muassa vanhempiensa torjuntaa.

Transnuoret voivat psyykkisesti heikommin kuin enemmistöön kuuluvat nuoret, mielenterveysongelmat ovat yleisiä myös sukupuoliristiriitaa kokevilla lapsilla. Suomalaisista transnuorista 82 % oli kokenut koulukiusaamista Nuorisotutkimusseuran tutkimuksessa vuodelta 2013. Moni heistä ei ollut saanut kiusaamiseen apua, vaikka oli pyytänyt. Noin puolet suomalaisista transnuorista on ajatellut itsemurhaa, psyykkistä väkivaltaa ovat kokeneet lähes kaikki ja fyysistä väkivaltaa noin puolet.

Sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret kohtaavat myös tilastollisesti *(Kouluterveyskysely THL 2017)* kaikkia suomalaisia nuoria enemmän nimittelyä ja seksuaalista ahdistelua julkisilla paikoilla. Sukupuolivähemmistöön kuuluvat kokevat turvattomuutta niin koulussa, kotona kuin vapaa-ajallakin. Nuoret eivät useinkaan tiedä, mistä voi hakea apua kohdatessaan syrjintää tai väkivaltaa.

Kuva: Jordan McDonald - Unsplash

Väkivallan muodot ja sukupuolinormatiivisuus

Transnuoriin kohdistuvia erityisiä vallan väärinkäytön mahdollisuuksia on lukuisia, eivätkä ne aina ole ammattilaisten tiedossa. Yksi väkivaltaan puuttumiseen ja avun pyytämiseen liittyvä ongelma on väkivallan tunnistamisen vaikeus. Transnuoriin kohdistettu lähisuhde- ja kouluväkivalta voi olla esimerkiksi hylkäämisellä tai sukupuoli-identiteetin paljastamisella uhkailu tai väärällä nimellä kutsuminen. Väkivalta voi myös kohdistua esimerkiksi kehon osiin, joista tekijä tietää transnuoren kokevan kehodysforiaa tai tekijä voi piilottaa uhrin hormonilääkkeitä. Kehodysforialla tarkoitetaan vierauden, ahdistuksen ja inhon tunteita, jotka kohdistuvat kehon sukupuolitettuihin piirteisiin. Lapsen sukupuoli-identiteetin mitätöiminen ja siihen kohdistuva vähättely on lapsen laiminlyöntiä. Transnuoret, jotka ovat joutuneet perheensä tai kumppaninsa väkivallan kohteeksi, voivat kokea apua hakiessaan mitätöintiä eri ammattilaisten taholta.

Setan ja Setan jäsenjärjestöjen asiakastyöstä saadun tiedon mukaan myös sukupuolivähemmistöihin kuuluvia henkilöitä joutuu Suomessa niin sanottujen ”korjaavien raiskausten” kohteeksi. Tällaisessa väkivallassa tekijä yrittää oikeuttaa tekojaan sillä, että ne saisivat väkivallan kohteen muuttamaan sukupuoli-identiteettiään. Erityisen haavoittuvaisia ”korjaaville raiskauksille” ovat ne sukupuolivähemmistöihin kuuluvat henkilöt, jotka ovat turvapaikanhakijoita tai paperittomia.

Sukupuolinormatiivisuuden tai suoraan mieheyteen kuuluvien normien vuoksi transmaskuliinit voivat kokea tarvetta salailla heihin kohdistuvaa väkivaltaa, sillä pelkona on, että ei ole ”oikea mies”, mikäli on kokenut väkivaltaa. Tällöin voi myös olla vaikeaa hakeutua palveluiden piiriin.

Yhteiskunnan antama kuva väkivallasta vaikuttaa niin uhrin kuin ammattilaistenkin kykyyn tunnistaa väkivalta. Käytetty kieli ja rakenteet voivat olla ulossulkevia jo ennen kohtaamista palveluissa.

Tietämättömyys omista oikeuksista vähentää myös ymmärrystä hakea apua. Nuoret olettavat palveluiden olevan sukupuoli- ja heteronormatiivisia, ja lisäksi luottamuspula viranomaisiin nostaa kynnystä ilmoittaa kohdatusta väkivallasta. Sukupuolivähemmistöt pelkäävät, että myös poliisit toimivat syrjivästi eivätkä tunnista vähemmistöihin kohdistuvia vihamotiiveja.

Vähemmistöstressi ja kohtaaminen palveluissa

Vähemmistöstressillä tarkoitetaan ihmisen pitkäkestoista sisäistä ja sosiaalista painetta sen takia, että hän kuuluu erilaisena pidettyyn tai negatiivisesti arvotettuun vähemmistöryhmään. Vähemmistöstressillä on fyysisiä, psykologisia ja sosiaalisia vaikutuksia. Vähemmistöstressi vaikuttaa myös ihmisen suhtautumiseen itseensä. Toissijainen asema yhteiskunnassa luo itseepäilyä ja alentaa itsearvostusta, mikä voi johtaa siihen, että vähemmistöön kuuluva jää väkivaltaiseen parisuhteeseen, sillä hän ei usko löytävänsä lähelleen muita, jotka välittäisivät.

Vähemmistöön kuuluva voi reagoida vähemmistöstressiin siten, että hän ei halua olla liian hankala tai vaatia tai odottaa kohtuuttomia. Vähemmistöön kuuluva voi jättää sanoittamatta omia tärkeitä tarpeitaan ja tunteitaan aistiessaan, ettei niille välttämättä ole tilaa tai ymmärrystä. Tämä voi myös johtaa korostuneeseen käsitykseen, ettei palveluissa uskota kerrottua. Mikäli perheessä on tapahtunut paljon laiminlyöntejä, voi nuori itsekin uskoa olevansa lähinnä ongelma muille. Sukupuolivähemmistöön kuuluvia nuoria tulisi tukea omien rajojen määrittämisessä ja suojaamisessa sekä omien elämäntavoitteiden ja -suunnitelmien suuntaamisessa. Nuori voi hyötyä turvaverkon rakentamisesta perheen ulkopuolisista läheisistä.

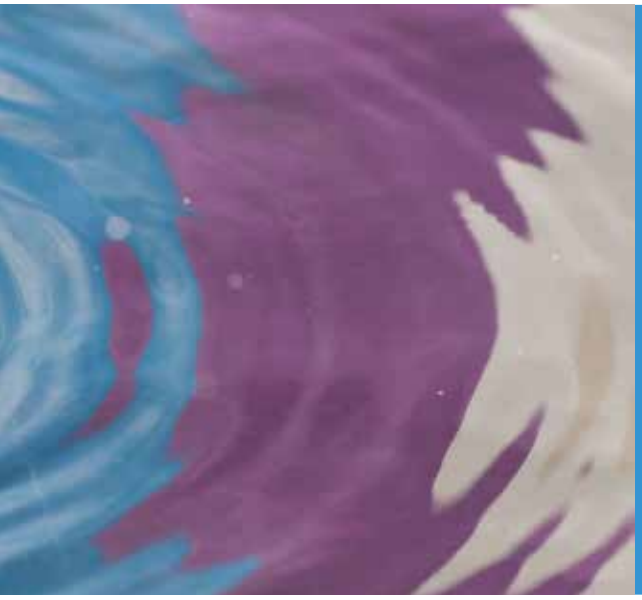
Suosituksia Suomelle

Muun muassa Euroopan neuvoston alainen Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastainen komissio ECRI arvioi uusimmassa Suomea koskevassa raportissaan sukupuolivähemmistöön kuuluvien ihmisten yhdenvertaisuutta usealta eri kantilta. Raportin mukaan Suomen toimet muun muassa transfobista vihapuhetta sekä väkivaltaa vastaan ovat riittämättömiä.

Suomen tulisi suosituksen mukaan parantaa tiedonkeruuta vihapuheesta, jotta saadaan tarkempaa tietoa vihapuheen motiivista, kohderyhmästä ja tapausten etenemisestä syytteeseen. ECRI puuttuu raportissaan transfobisten viharikosten aliraportointiin sekä poliisin ja oikeuslaitoksen puutteelliseen osaamiseen tunnistaa viharikoksia. ECRI kiinnittää myös huomiota sateenkaarikoululaisten kokemaan väkivaltaan sekä heidän heikompaan terveydentilaansa ja patistaa viranomaisia lisäämään tukea sateenkaarikoululaisille.

Suomeen tarvitaan sateenkaaripoliittinen toimintaohjelma, jossa huomioidaan sukupuolivähemmistöt väkivallan ennaltaehkäisyssä, turvallisuusviranomaisten koulutuksessa sekä palveluiden sensitiivisyydessä.

Lotte Telakivi
Setan nuorisotyön vaikuttamisen asiantuntija
seta.fi

Mitä sukupuolivähemmistöillä tarkoitettaan?

Sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan transvestiitteja, transsukupuolisia, muunsukupuolisia, sukupuolettomia tai muita nais-mies-jaon ulkopuolelle jääviä ihmisiä sekä intersukupuolisia.

Transsukupuoliset ovat yleensä naisia tai miehiä, jotka kokevat sukupuoliristiriitaa syntymässä määritettyyn sukupuoleen. Transvestisuudessa on kyse sukupuolen ilmaisusta eli tarpeesta ilmentää sekä miestä että naista itsessään. Muunsukupuolisen sukupuoli voi olla omanlaisensa yhdistelmä mieheyttä ja naiseutta tai aivan jotain muuta ja ainutlaatuista. Jotkut muunsukupuoliset kokevat sukupuoliristiriitaa ja tarvitsevat samanlaisia sukupuolta vahvistavia hoitoja kuin transsukupuoliset.

Käsitteellä intersukupuolisuus kuvataan laajaa joukkoa erilaisia kehon variaatioita, joissa kromosomit, sukuelimet, hormonitoiminta tai muut sukupuolitetut kehonpiirteet eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset. Intersukupuolisuus on luonnollista kehojen moninaisuutta ja se pitää sisällään erilaisia kehon variaatioita.

Mitä kaikkea lapsen
seksuaalinen hyväksikäyttö sisältää

Kuva: Collin Armstrong-Unsplash

Rikoslain seksuaalirikoksia koskevia säännöksiä on muutettu vuosien kuluessa ja tällä hetkellä mikään voimassa olevista 20 luvun pykälistä ei ole enää alkuperäisessä muodossaan. Viimeisin muutos tuli voimaan keväällä 2019, kun lakiin lisättiin uusi pykälä törkeästä lapsenraiskausta. Samalla korotettiin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön enimmäisrangaistus kuuteen vuoteen. Lisäksi vireillä on seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus.

Lainsäädännön muutokset johtuvat osittain kansainvälisistä velvoitteista, mutta myös kansallisista muutostarpeista. Julkisuudessa käsitellyt lapsiin kohdistuneet rikostapaukset ovat nostattaneet keskusteluun sen, että rangaistukset eivät vastaa yleistä oikeustajua eivätkä ole oikeudenmukaisessa suhteessa teon moitittavuuteen. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön kriminalisoimisen tarkoituksena on suojeleminen lasta vahingoittavilta seksuaalisilta teoilta. Tuomioistuinten ratkaisuja on pidetty myös ristiriitaisina tähän tavoitteeseen nähden.

Lapsiin kohdistuneille seksuaalirikoksille on tyypillistä, että osa niistä paljastuu ja tulee poliisin tietoon jopa vuosien päästä. Lainsäädännön muutokset on muistettava ottaa huomioon, koska syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa säädetty rangaistavaksi. Lisäksi rikokseen sovelletaan lähtökohtaisesti tekohetkellä voimassa ollutta lakia, ellei laki ole muuttunut tekijälle edullisemmaksi, jolloin tuomittaessa sovelletaan uutta lakia.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä kysymys on muista teoista kuin sukupuoliyhteydestä, koska sukupuoliyhteyden sisältävät teot arvioidaan lähtökohtaisesti törkeinä tekomuotoina. Seksuaalinen teko on teko, joka tekijä ja teon kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen. Teon seksuaalinen olennaisuus arvioidaan objektiivisesti ulkonaisesti havaittavista seikoista ilman vaatimusta tekijän kiihotuksen tai tyydytyksen tavoittelusta. Eräitä tekotapoja voidaan pitää seksuaalisesti olennaisina tekijän tarkoitusperistä riippumatta ja esimerkkinä mainitaan kielisuudelmien antaminen lapselle ja sukupuolielinten alueelle kohdistuva koskettelu.

Huomioon tulee ottaa myös, missä tarkoituksessa teko tapahtuu. Näin ulkopuolelle jäävät mm. lääketieteellisesti perustellut ja asianmukaisesti suoritetut leikkaukset. Määritelmä jättää tulkinnanvaraa sen suhteen, mitkä teot ovat lain tarkoittamia seksuaalisia tekoja, mikä näkyy myös oikeuskäytännössä. Määritelmän kannalta olennaista on kokonaisarviointi, jossa otetaan huomioon kaikki säännöksessä mainitut seikat.

Rangaistussäännöksen tyypillisintä soveltamisalaa ovat eri tavoin tapahtuvat lapsen koskettelut. Lapsiin kohdistettava tavanomainen ystävällinen koskettelu ei sisällä sellaista seksuaalista merkitystä, jota säännöksessä tarkoitetaan. Seksuaalisesti olennaisena voidaan yleensä pitää koskettelemista, joka kohdistuu sukupuolielimiin tai muihin seksuaalisesti erityisen herkkiin kohtiin. Seksuaalinen olennaisuus vaihtelee myös lapsen ruumiillisen ja henkisen kypsyyden johdosta. Pienellä lapsella seksuaalisesti olennainen koskettelu edellyttää yleensä sukupuolielimiin kohdistuvaa tekoa, kun taas lähempänä sukukypsyyttä olevalle lapselle myös muunlainen koskettelu voi olla seksuaalisesti olennainen, kuten vaikkapa pakaroiden ja reiden sisäpintojen sekä rintojen koskettelu.

Soveltamisalan piiriin kuuluvat sukupuolielimen esitteleminen lapselle, lapsen saaminen koskettelemaan tekijän sukupuolielintä ja lapsen saaminen seuraamaan tekijän seksuaalisväritteistä toimintaa, kuten masturbointia. Kolmanneksi soveltamisala kattaa teot, joissa lapsi saadaan toimimaan seksuaalisväritteisellä tavalla tekijän seuratessa toimintaa, kuten esim.

riisuuntumaan, esittelemään sukupuolielimiään tai masturboimaan.

Lapsiin kohdistuvat hyväksikäyttörikokset eivät edellytä fyysistä kontaktia vaan rikoksia voidaan tehdä myös teknisiä välineitä hyödyntäen. Hyväksikäyttö voi täyttyä, jos tekijä esimerkiksi saa lapsen riisuuntumaan Skype-yhteydessä tai tekijä itse masturboi verkkoyhteyden päässä. Korkeimman oikeuden ratkaisun mukaan sukupuoliyhteyden tapahtuminen edellyttää kuitenkin tekijän ja lapsen fyysistä kohtaamista.

Neljäntenä tekotapana ovat erilaiset seksuaalisesti latautuneet puheet ja viestit (mm. teksti-, sähköposti- ja someviestit). Sanallisen viestinnän kohdalla tulkintavaikeuksia esiintyy sen suhteen, onko kyse lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksestä vai täytetystä teosta taikka ns. groomingista. Tällöin arviointi kohdistuu viestien sisältöön, tekijän ja teon kohteen ikään sekä keskinäiseen suhteeseen. Viestien luonteen arvioinnissa huomiota kiinnitetään puolestaan siihen, sisältyykö viestittelyyn seksuaaliseen kanssakäymiseen liittyviä asioita, intiimejä tiedusteluja tai suoria viittauksia seksuaalisiin tekoihin.

Oikeuskäytännössä kyse on lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, jos 32-vuotias 15-vuotiaalle lapselle entuudestaan tuntematon henkilö lähettää tälle viestejä, jotka sisältävät suoria seksuaaliseen kanssakäymiseen liittyviä ehdotuksia, intiimejä tiedusteluja lapsen omista seksuaalikokemuksista ja suoria viittauksia seksuaalisiin tekoihin, joita hän tekisi lapselle tai joita hän haluaisi lapsen tekevän. Tunnusmerkistö ei sen sijaan täyty, jos viesteissä ainoastaan kehutaan lapsen ulkonäköä, puhutellaan häntä hellittelynimillä ja ilmaistaan esim. halua halata lasta ilman seksuaalisuuteen liittyviä seikkoja.

Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

Sukupuoliyhteyden sisältävä teko on perustekomuodon mukainen vain, jos törkeän tekomuodon kokonaistörkeysvaatimus ei täyty. Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan sukupuolielimellä tehtävää taikka sukupuolielimeen tai peräaukkoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon taikka toisen sukupuolielimen ottamista omaan kehoon.

Teko otsikoidaan törkeäksi lapsen iän perusteella lähinnä silloin, kun uhrina on ollut alle 10-vuotias. Erityisen nöyryyttävästä tekotavasta on kyse puolestaan silloin, kun tekijöitä on useita, muut henkilöt ovat nähneet sen taikka siihen on liittynyt sitomista tai muuta väkivaltaa. Laissa tarkoitettuja lapselle läheisiä henkilöitä ovat vanhemmat, vanhemman puolisot ja seurustelukumppanit, sijaisvanhemmat ja isovanhemmat sekä muut lapsen kasvatuksesta huolehtivat henkilöt. Erityisen riippuvainen asema voi perustua myös henkiseen sitoutumiseen, jollainen voi liittyä esimerkiksi uskonnolliseen tai muuhun vakaumukseen.

Rikoksen törkeyden kokonaisarvostelussa on usein perusteltua lähteä siitä, että jos asiassa täyttyy usea tunnusmerkistön mukainen ankaroittamisperuste, rikosta voidaan pitää törkeänä. Kuitenkin on otettava huomioon, että kokonaisarvostelu on tapauskohtaista. Seksuaalirikokset ovat tyypillisesti rikoksia, joissa hyvinkin erilaisissa teoissa voivat täyttyä ankaroittamisperusteet. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön törkeysarvioinnissa merkitystä voidaan antaa ennen kaikkea sille, miten paheksuttavana tekoa on luonteensa, tekotapansa ja vahingollisuutensa vuoksi pidettävä. Mitä läheisempi tekijä on uhrille ja mitä loukkaavampi seksuaaliteko on laadultaan, sitä vahingollisempi teko on lapselle.

Korkein oikeus on todennut, että lapsen seksuaalisen hyväksikäytön törkeysarvostelussa lapsen antama suostumus seksuaalisiin tekoihin taikka edes aloitteellisuus ja aktiivisuus eivät ole lieventäviä seikkoja. Myöskään lapsen mahdollisella aikaisemmalla seksuaalisella kokemuksella tai tämän muilla henkilökohtaisilla ominaisuuksilla ei ole lieventävää vaikutusta törkeyden kokonaisarvostelussa. Kokonaistörkeyttä vähentävää vaikutusta ei ole silläkään, ettei yhdyntään lapsen kanssa liity raiskauksen tunnusmerkistöön kuuluvia elementtejä, kuten pakottamista tai väkivaltaa, tai sillä, että yhdyntä on ollut suojattu. Sen sijaan lapsen painostaminen tai taivuttelu sukupuoliyhteyteen ja yhdynnän suojaamattomuus voivat ankaroittaa arviointia.

Suojaikäraja on 16 vuotta

Suomessa seksuaalisen kanssakäymisen yleinen suojaikäraja on 16 vuotta. Tätä nuorempien ei siis katsota voivan antaa pätevää suostumusta sukupuoliyhteyteen tai muuhunkaan seksuaaliseen tekoon aikuisen kanssa. Lapsen iän suhteen ei yleensä ole rikosprosessissa epätietoisuutta, koska uhrin ikä tekoaikana tiedetään. Langettava tuomio edellyttää kuitenkin tekijältä tahallisuutta myös lapsen iän suhteen. Usein kyse on siitä, että ikäasiasta ei ole juteltu tai että uhri on sanonut olevansa vanhempi mitä oikeasti on.

Oikeuskäytännössä tahallisuuden osoittaminen on yleensä kuitenkin helppoa, koska vanhemmalla henkilöllä on vastuu iän selvittämisestä, eikä tekijällä ole ns. oikeutta luottaa pelkästään uhrin sanaan. Ratkaistavana on kysymys siitä, onko tekijä pitänyt varsin todennäköisenä, että uhri on alle 16-vuotias.
Kun tekijän tahallisuutta arvioidaan, merkitystä on lapsen kehitysvaiheella ja tapaamisolosuhteilla samoin kuin tekijän tietoisuudella uhrin elinolosuhteista (mm. asuuko vanhempien kanssa), kaveripiiristä ja koulusta.

Nuorten keskinäiseen seurusteluun ei ole tarkoitus puuttua

Lain rajoitussäännöksen mukaan lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoa, joka ei loukkaa nuoren itsemääräämisoikeutta. Rajoitussäännöksen soveltaminen edellyttää, että ero iässä sekä henkisessä ja ruumiillisessa kypsyydessä ei ole suuri. Säännöksessä ei mainita, kuinka monen vuoden ikäeroa olisi pidettävä suurena. Ikäeroa on tarkasteltava paitsi laskennallisena myös suhteessa kummankin ikään.

Korkein oikeus on todennut, että rajoitussäännöksen soveltaminen ei edellytä, että asianosaiset olisivat seurustelusuhteessa. Seurustelusuhde voi kuitenkin osaltaan puoltaa, että sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan ja 16 vuotta täyttäneen nuoren välillä on tasavertaisista ja vapaaehtoista kanssakäymistä. Korkein oikeus katsoi ratkaisussaan rajoitussäännöksen soveltuvan, koska olosuhteiden perusteella 14- ja 15-vuotiaat asianomistajat olivat päihtymyksestä huolimatta voineet päättää itse seksuaalisesta kanssakäymisestä 17-vuotiaan tekijän kanssa, eikä päihteitä ollut annettu tarkoituksessa vaikuttaa asianomistajien päätöksentekoon.

Törkeä lapsenraiskaus

Säännöstä törkeästä lapsenraiskauksesta sovelletaan vain tapauksissa, joissa törkeä raiskaus ja törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö on tehty samalla teolla. Jos teko ei ole jommankumman tunnusmerkistön osalta törkeä, tekijä tuomitaan niistä yksittäisistä teoista, jotka teko täyttää.

Muut rangaistussäännökset

Lapsiin kohdistuvissa teoissa tulevat usein sovellettavaksi samalla kertaa myös muut rikoslain säännökset, kuten raiskaus ja törkeä raiskaus, pakottaminen seksuaaliseen tekoon ja seksuaalinen hyväksikäyttö, seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, paritus ja törkeä paritus samoin kuin sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen ja kuvan hallussapito, sukupuolisiveellisyyden julkinen loukkaaminen ja sukupuoliyhteys lähisukulaisen kanssa. Myös näitä muita tekoja koskevissa säännöksissä on tapahtunut muutoksia, jotka on otettava tekoja tutkittaessa huomioon.

Elisa Trejtnar
RIKUn lakimies

Det är dags för porren och våldet att ta plats vid våra middagsbord

Brottsofferjouren på Åland har nu snart varit verksam i två år. Efter att justitieministeriet beslutat att resurser skulle läggas på den svenskspråkiga servicen i Finland togs beslutet att öppna ett kontor på Åland i februari 2018. En tjänst på 100 % tillsattes och vi öppnade upp i Mariehamn tillsammans med Röda Korset i deras lokaler. Detta har varit ett mycket lyckat samarbete där vi kompletterar varandra i många delar med samhällets ibland sköraste och mest utsatta personer.

På Brottsofferjouren Åland har vi jobbat efter devisen ”att finnas där behovet är” vilket har lett till många goda samarbeten. Vi försöker alltid vara tillgängliga för möten på andra platser och en dag varannan vecka finns vi t.ex. på Ungdomshuset BOOST tillsammans med AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet) och FPA (Folkpensionsanstalten), allt för att underlätta för våra klienter att kunna sköta sina ärenden smidigt på en och samma gång och på ett och samma ställe.

Samarbetet med polisen är också en välfungerande tjänst där vi ofta jobbar ihop kvällar och helger, under festivaler, föreläsningar och förhör. Tryggheten i att ha en personlig relation gör att samarbetet flyter väldigt bra och utbytet mellan oss blir extra smidigt.

En fjärdedel är unga klienter

Under dessa två år har ett 200-tal klientkontakter funnits varav ca 25 % har varit ungdomar och unga vuxna. Brotten som utmärker sig inom denna grupp är våld i nära relation, misshandel samt det som vi ser allra mest av bland våra unga, våldtäkt och sexuellt utnyttjande/ofredande.

THL:s undersökning Hälsa i skolan, som görs vartannat år, talar sitt tydliga språk om hur de åländska ungdomarna mår och det vi ser här hos oss på Brottsofferjouren bekräftar detta i mångt och mycket. Vi ligger sedan många år tillbaka nästan 10 % högre än övriga landet vad gäller sexuellt våld bland unga. 15 % av ungdomarna i gymnasiet på Åland har under det senaste året upplevt sexuellt våld av något slag, i övriga Finland är motsvarande siffra 7 %.

18 % av ungdomarna på Åland, vilket är lägst i landet, har berättat för en vuxen de litar på om vad de varit med om. Vad detta beror på är svårt att veta. Är det ungdomarna som berättar mindre här på Åland eller är det vi vuxna som inte lyssnar på våra ungdomar? Och vem är en trygg vuxen för dem? Är det föräldrarna, skolkuratorn eller ungdomsarbetarna eller någon annan person i deras närhet? Tyvärr är denna utsatthet något vi sett under en längre tid här på Åland. Ingen handlingsplan finns som kommit Brottsofferjouren till kännedom och ungdomarna vittnar om hur de försöker berätta för vuxenvärlden vad de har upplevt men väldigt få lyssnar.

Folkhälsans ANDTS Drogvaneunderökning 2019 på Ålands lyceum samt Ålands yrkesgymnasium påvisar ett ökande problem med alkohol och droger. 37 % av studenterna på Ålands yrkesgymnasium intensivkonsumerar alkohol och 65 % har varit berusade redan i årskurs 1, och nästan 20

Kuvassa: Ann Kvarnström

% har använt narkotika. 22 % av ungdomarna får tag på alkoholen hemma där de tar den utan lov och ca 50 % får alkoholen av en annan vuxen som köper ut den eller via kompisar och äldre syskon. Det vanligaste att dricka bland tjejerna är sprit eller alkoläsk/cider vilket även pojkarna dricker i samma utsträckning men de dricker även en stor del mellan och starköl.

Vi ser också i denna undersökning att flickor mår sämre än pojkar under gymnasietiden. 11 % av flickorna mår dåligt men bara ca 3 % av pojkarna. 26 % av flickorna mår ”ganska bra” och 37 % av pojkarna mår ”mycket bra”, motsvarananande procent är för flickor 22 %.

Kuva: Shutterstock / Igor Grochev

Vi måste även bjuda in porren och våldet till våra middagsbord!

Idag pratas det alldeles för lite kring dessa ämnen mellan vuxna och våra barn och ungdomar. Vi måste börja förebygga den utveckling som vi står inför med en ökande konsumtion av pornografi även lågt ner i åldrarna och vi måste tala om och diskutera kring vad som är rätt och fel i ett förhållande. Och vi måste göra detta så vardagligt som möjligt, det ska inte vara ett svårt ämne att tala om hemma. Det är här vi lägger normen för vad som är bra och dåligt, rätt eller fel.

När vi frågar barnen hur dagen varit i skolan bör vi samtidigt fråga hur dagen på nätet varit. Vad har de sett och har något upplevts som obehagligt? Vem umgås de med på nätet och blir de ofta kontaktade av personer de inte känner? Vill dessa erbjuda något eller vill de att ungdomarna skickar avklädda bilder eller vill de kanske ses? Det räcker inte idag att vi bara frågar barn och unga om den fysiska världen utan vi måste även sträcka oss in i den virtuella världen våra barn lever i idag.

Fältarna på Åland tillsammans med Rädda Barnen har genomfört en undersökning under hösten 2019 gällande ungdomars vanor att titta på porr och även i vilken utsträckning deras föräldrar tror att deras ungdomar tittar på porr. 70 % av ungdomarna säger att de tittar på porr regelbundet. 75,6 % av föräldrarna tror att deras barn inte tittar på porr.

Undersökningar idag säger att medelåldern för att börja titta på porr kan vara så låg som 11–12 år. Det är därför porren måste ta del kring våra matbord där kanske det enda mötet under dagen sker tillsammans med barnen och ungdomarna där man i lugn och ro kan sitta och samtala i en trygg miljö. Det är också dags för den vuxna generationen att verkligen ta reda på vad våra barn tittar på när det gäller sociala medier och framförallt inom porren.

En stor mängd grovt våld förekommer då du söker på de allra enklaste sökorden. Prata med ungdomarna om hur det känns för dem att se på våldet och vilka känslor det väcker i dem. Otaliga är de förnedrande sexuella övergreppen som de får levererat direkt i sin mobil på rasterna i skolan. Samtala kring våldet och dess effekter så våra barn och unga får ett normkritiskt tankesätt kring dessa frågor och att de känner trygghet till föräldrar eller någon annan trygg vuxen att berätta för om någonting händer.

Vad kan vi då utläsa av dessa olika undersökningar

Våra ungdomar på Åland vittnar om våld i sina förhållandet redan i 15–16 års åldern där den ena partnern ofta dominerar och hotar med våld för att få sin vilja igenom. Både alkohol och droger kan förekomma vilket leder till en ökad risk för psykisk ohälsa och våldsamt beteende. Många vittnar om en partner som hotar att ta sitt liv om den andra inte går med på vissa saker eller vill lämna förhållandet. Destruktiva beteenden som även ofta sätter den andra partnern i fara genom olika farliga handlingar.

Hos de flesta klienter som kommer till oss för stöd gällande sexuellt ofredande förekommer det även hot om, eller att det faktiskt publiceras, avklädda bilder eller liknande på sociala medier och i slutna grupper om den andra inte utför vissa handlingar. Detta sker ofta i samband med att den ena parten vill dra sig ur ett förhållande. Bilderna används som hot för att den andra parten inte skall våga göra en anmälan till polisen om det förekommit våld, psykiskt eller fysiskt i förhållandet, eller att bli utstött och uthängd i det lilla samhället här med förödande konsekvenser för vederbörande.

Detta kan även kopplas till en ibland långvarig ohälsa och självskadebeteende där våra klienter själva drar sambandet mellan dessa. Det blir svårt att gå kvar i skolan då parterna ses i samma byggnad varje dag, på träningen på gymmet eller i matvaruaffären. I det lilla samhället kommer du inte undan, utan tvingas in i många ofrivilliga möten eller i situationer du inte kan påverka, ibland väldigt nära som till exempel i din skolmiljö.

"We cannot do great things on this earth, only small things with great love" Moder Teresa

Källhänvisning:

- THL, Enkäten Hälsa i Skolan 2019
- Folkhälsan på Åland. ANDTS. Drogvaneundersökning 2019: folkhalsan.fi/unga/professionella/drogforebyggande-arbete/

Ann Kvarnström
Handledare, Brottsofferjouren Åland

Rikosuhripäivystyksen yhteistyöpoliisina kolmella vuosikymmenellä

HS ke 23.2.2000

Rikosten uhreille kaivataan lisää tukihenkilöitä

Eilen, tiistaina vietettiin kansainvälistä rikosuhripäivää. Kotkassa viikonloppuna olleen seminaarin aiheena oli "Toteutuuko uhrin oikeusturva?".

- Kyllähän me kaikki tiedetään, että se toteutuu, vastaa Rikosuhripäivystyksen Uudenmaan aluevirkailija Jaana Koivukangas.

- Ihan samaa mieltä olen. Valtiovalta on unohtanut rikoksen uhrit, kuten aikoinaan veteraanit. Rikosten uhrin asema on paljon huonompi kuin rikoksesta epäillyn, joka saa usein maksuttoman asianajajan ja oikeudenkäynnin. Pitäisi saada lakisääteiseksi, että valtion varoista voidaan taksa myös rikoksen uhrin oikeudenkäyntiä, painottaa Rikosuhripäivystyksen aluetyöryhmän Helsingin poliisiedustaja, Itäkeskuksen poliisipiirin komisario, Veli Hukkanen.

Omaksi työnsä apua on kuitenkin saatavilla rikoksen uhreille. Pitkään RAY:n, vuosittain 2,5 miljoonalla markalla, tukema Rikosuhripäivystys on auttanut Suomessa reilut viisi vuotta. Tänä vuonna auttavan numeroon 0600-16116 turvautui 2500 eri henkilöä, joten yhä vain pieni osa rikosten uhreista osaa hakea apua yhteiskunnalta.

Poliisi maksavat 62 penniä minuutilta, millä katetaan kulut. Soittoaika on maanantaisin kello 13-21 ja tiistaista perjantaihin kello 17-21. Auttajina työskentelevät vapaaehtoiset, koulutetut henkilöt. Järjestönvetäjän nimero on 0600-16117 ja soittoaika on tiistaista torstaihin kello 17-19.

Lisäksi rikoksen uhreilla on käytössään koulutettuja tukihenkilöitä, jotka ovat mukana esimerkiksi oikeudenkäynnissä, poliisin ja muiden viranomaisten luona asioitaessa, haastuksia täytettäessä tai ihan vain keskustellessa.

Tukihenkilökoulutusta

Nyt sitä vapaaehtoisia tukihenkilöitä tarvittaisiin lisää. Uusi peruskurssi järjestetään 20.3.-18.4. Kallion opistossa, Sturenkadulla. Opetuksen kulua seuraavan ihan ja kaksi lisäiltaa. Tukihenkilökoulutuksesta kiinnostuneiden toivotaan ilmoittautuvan RUP:n Uudenmaan aluetoimiston numeroon 09-68153305.

- Tukihenkilöitä haetaan tasapuolisia, aikuisia ihmisiä, joilla on omat asiat kunnossa, kertoo Jaana Koivukangas.

– Monesti rikoksen uhri on niin hätäisessä jamassa, ettei kykene itse voittamaan auttamaan puhelimessa. Poliisi voi ottaa kyytiä käyttä, että Rikosuhripäivystyksestä autuan yhteyttä. Tästä me kaitetaan meidän partiolle sanoa, terottaa Rikosuhripäivystyksen aluetyöryhmän Helsingin poliisiedustaja, Itäkeskuksen komisario Veli Hukkanen.

Kuva: Lehtileike Veli Hukkasen arkistosta.

Oikeusministeriön Rikoksentorjunnan neuvottelukunnassa laadittiin Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma vuonna 1998. Turvallisuustalkoot-ohjelmassa oli myös huomioitu vuonna 1994 toimintansa aloittaneen Rikosuhripäivystyksen tärkeä rooli rikosuhrien auttamisessa.

Turvallisuustalkoot-ohjelmassa kohdan "*Uhrijärjestöt ja vapaaehtoinen työ rikoksen uhrien auttamiseksi*" tavoitteiksi oli kirjattu, että uhrien henkilökohtaisen auttamisen on luonteva perustua kansalaistoimintaan ja vapaaehtoistyöhön ja että ainakin turvakotien rahoitus pyritään vakituistamaan.

Tavoitteisiin oli kirjattu seuraavia linjauksia ja toimenpidesuosituksia:

"*Maassa toimii useita järjestöjä, joiden tehtävänä on tukea rikosten uhreja tai näiden läheisiä. Järjestöt ovat suuntautuneet naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen, koulukiusattujen tukemiseen, heidän vanhempiensa ja huumeongelmaisten lasten ja nuorten vanhempien tukemiseen sekä rikosuhripäivystykseen.*

Uhrijärjestöt voivat toimia sekä kriminaalipoliittisina painostusjärjestöinä että tarjota apua. Kummassakin niillä on tärkeä tehtävä. On tärkeätä tuoda rikosten uhrien kokemukset yleiseen tietoisuuteen. Konkreettisen avun, esimerkiksi oikeudellisen neuvonnan, ohella uhrijärjestöt voivat vähentää uhrien ahdistusta ja kokemaa syyllisyyttä.

Tällaiset järjestöt ovat syntyneet kansalaisaloitteellisuudesta. Kansalaistoiminta ja vapaaehtoistyö onkin tämän toiminnan luonteva perusta. Useat kansalaisaktiivisuudesta liikkeelle lähteneet toiminnat edellyttävät pysyvää julkista rahoitusta. Vuoden 1999 alusta rikosuhripäivystyksen Raha-automaattiyhdistykseltä saama tuki on vakituistettu, mutta edelleen ainakin turvakodit tarvitsisivat toimintamuotona vakituisemman rahoituksen järjestämistä."

Kahden vuosikymmenen aikana nuo tavoitteet ovat lähes kaikilta osin toteutuneet. Se jolla on tahto, keksii keinot ja se, jolta se puuttuu, keksii selitykset. Rikosuhripäivystyksellä on alusta alkaen ollut selkeä visio, vahva tahto ja usko asiaansa. Sidosryhmien kanssa yhteistyössä ja tukemana on keksitty keinoja jatkuvaan toiminnan kehittämiseen. Jälkikäteen on hienoa nähdä, että olinhan siellä minäkin - omalla panoksellani edistämässä ja vaikuttamassa.

Yhteistyöni Rikosuhripäivystyksen kanssa on jatkunut katkeamattomana yli 20 vuotta. Uudenmaan aluetyöryhmään tulin **Mikko Lampikosken** jalanjäljissä vuonna 1998. Luovutin Helsingin poliisilaitoksen edustajuuden työryhmässä seuraajalleni reilun 10 vuoden jälkeen. Rikosuhri-lehden toimituskunnassa olen ollut 2000-luvun alusta alkaen. Olen myös kirjoittanut lehteen artikkeleita silloin tällöin.

Helsingin poliisin ja Rikosuhripäivystyksen yhteistoiminnan kehittämisen alkuaikoina oli konkreettista yhteistä tekemistä ja koulutusta kenttätasolla. Erityisesti ovat jääneet mieleen Helsingin poliisilaitoksen 175-juhlavuoteen liittyvät kaksipäiväiset Poliisimessut Wanhassa Satamassa vuonna 2001. Helsingin Itäkeskuksen poliisipiirin ja Vantaan poliisilaitoksen yhteisellä osastolla esitettiin perheväkivallasta Kotikeikkanäytelmää, jonka jälkeen messuyleisölle esiteltiin poliisin esitutkinta, rikosprosessin kulku, sosiaalitoimen toimenpiteet, Rikosuhripäivystyksen tarjoama apu ja muut auttavat tahot.

Rikosuhripäivystyksen ja poliisin yhteistyö rikosprosessissa on tänä päivänä useimmiten automaatio. Näin ei ole tietenkään aina ollut. Muistan hyvin, miten nihkeästi monet poliisit suhtautuivat asiaan ensimmäisissä Rikosuhripäivystyksen toimintaa esittelevissä tilaisuuksissa 1990-luvun puolivälissä. Poliisi oli tottunut tekemään työtään omalla tavallaan, ja velvoite yhden esitteen jakamisesta rikosilmoitusta tekemään tulleelle uhrille oli joillekin ylipääsemättömän vaikeaa.

Rikosuhripäivystys on minulle luotettava ja hyvä yhteistyökumppani. Monista pitkäaikaisimmista rikulaisista on tullut minulle tuttuja, joiden kanssa asiat hoituvat aina mutkattomasti - puolin ja toisin. Tällaisiin pitkäaikaisiin henkilökohtaisiin yhteistyötuttuuksiin liittyy valtava potentiaali ja resurssi, joka hyödyttää molempia organisaatioita merkittävällä tavalla. Henkilösuhteisiin rakentuva luottamus toimii kaikissa verkostosuhteissa pääomana ja verkostojen toiminnan kannalta välttämättömänä mekanismina. Henkilökohtaisella tasolla olen saanut kumppanuudesta tärkeitä eväitä myös ammatilliseen kehittymiseeni.

Veli Hukkanen
Ylikomisario, turvallisuuspäällikkö
Helsingin poliisilaitos

Koulun arki
näyttäytyy erilaisena jokaiselle

Rikosuhripäivystys kysyi koulukuraattoreilta heidän arjestaan. Kuinka koulun arjessa näkyvät nuorten mahdolliset rikosuhrikokemukset, millaisia käytäntöjä kouluissa on sekä miten ja mistä nuoret voivat saada apua?

TEKSTI: Raija Kontunen

Kuraattorit kertoivat arjen olevan kiireistä, usein heidän toiminta-alueensa on laaja ja käsittää useita kouluja. Oppilaita voi olla satoja ja työtä tehdään viikon aikana eri kouluissa. Asiakkaiden ikähaitari voi olla lapsista nuoriin aikuisiin.

Kuraattoreilta kysyttiin, näkyvätkö rikoksen uhriksi joutuminen koulussa ja miten. Vastauksissa nousi esille, kuinka jokainen tilanne on yksilöllinen ja rikoskokemus voi näkyä koulussa esimerkiksi univaikeuksina tai vaikeutena keskittyä ja oppia. Myös nuoren käytös voi muuttua, jolloin voi esiintyä ärtyneisyyttä, vetäytymistä ja epäsosiaalisuutta. Vapaa-ajalla tapahtunut rikos voi heijastua koulun arkeen. On varmasti myös tapauksia, jotka eivät näy koulussa, eikä rikosuhrikokemus näy ulospäin.

Valvonnasta ja asioihin puuttumisesta huolimatta nuori voi joutua koulussa rikoksen uhriksi esimerkiksi riitatilanteessa. Nuoren oppilaan omaisuutta voidaan tuhota tai varastaa, jolloin teko on lainvastainen ja vaatii selvittelyjä.

Kuraattoreiden mukaan rikostapauksia ilmenee ajoittain kouluissa. Enimmäkseen tietoon tulee erilaiset väkivaltatilanteet ja seksuaalirikoksiin liittyviä asioita. Joskus koulukiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit. Tilanteisiin pyritään puuttumaan mahdollisimman nopeasti.

Mitä tukea on mahdollista saada?

Kouluissa käsitellään rikosasioita opetussuunnitelman mukaisesti. Kuraattoreiden mukaan aiheeseen on erilaisia lähestymistapoja. Kuraattori voi olla pyydettäessä

Kuva: Nicole Honeywill -Unsplash

”LASTEN JA NUORTEN ASIAT OVAT TÄRKEITÄ JA NIIHIN ON SYYTÄ PANOSTAA.” –MATTI HIRVONEN

mukana keskustelussa luokan tai ryhmän kanssa sekä erilaisissa kouluvierailuissa, joissa yhteistyötahon kanssa pidetään tunteja muun muassa nuorten seksuaalisesta kaltoinkohtelusta ja rikosprosessista. Koulu saattaa kutsua myös lähipoliisin mukaan keskusteluihin.

Keskustelumahdollisuuksia tarjotaan, jos oppilas haluaa jutella jonkun aikuisen kanssa.
– Uskoisin, että asioista puhutaan nykyään enemmän kuin ennen. Ilmiötä tunnistetaan paremmin ja ihmisillä on rohkeutta ottaa rikoksen uhriksi joutumiseen liittyviä asioita puheeksi, kertoo koulukuraattori **Jenna Karppinen** Helsingistä.

Aina oppilaat eivät tiedä toimivansa laittomasti, eikä kaikki nuoret tunnista, jos ovat itse joutuneet rikoksen uhriksi. Asioita voidaan nostaa koulussa esille erilaisilla teemaviikoilla tai aamunavauksissa. Asioista pyritään keskustelemaan oppilaiden kanssa ja heitä kannustetaan ottamaan kokemukset puheeksi luotettavan aikuisen kanssa. Tärkeintä on, että nuorilla on saatavilla aikuinen, joka voi tukea elämän eri tilanteissa.

Uhrin kokemus on yksilöllinen ja avun tarve vaihtelee

Kuraattoreiden vastauksista ilmenee, että kouluissa on erilaisia mahdollisuuksia saada apua. Kuraattorin on lakisääteisesti otettava asiakas vastaan seitsemän vuorokauden kuluessa yhteydenotosta. Kouluissa voi olla erilaisia kriisiryhmiä tai psykososiaalisia tiimejä, jotka voivat koostua psykologeista, kuraattoreista ja muista oppilashuollon henkilöistä. Joillakin kaupungeilla on kriisiryhmiä, jotka jalkautuvat kouluille suurempaa ihmismäärää koskettavissa kriisitilanteissa.

Yhteistyötä tehdään eri toimijoiden kanssa ja oppilas voidaan ohjata muun tuen piiriin. Yksi vastaajista kertoi, että heidän koulunsa henkilökunnassa on myös rikos- ja riita-asioiden sovitteluosaamista. Näiltä henkilöiltä uhrilla on mahdollisuus saada tietoa rikosprosessin kulusta. Kuraattoreiden mukaan yhteydenpito ja yhteistyö oppilaan huoltajien kanssa on tärkeää. Tarvittaessa yhteydessä ollaan sosiaalitoimeen ja muihin viranomaisiin kuten poliisiin.

Koulusta voidaan tehdä rikosilmoitus tai tutkintapyyntö sekä lastensuojeluilmoitus. Lievemmissä tilanteissa, kuten esimerkiksi pienten lasten väliset väkivaltatilanteet, pyritään yhden vastaajan mukaan hoitamaan koulussa huoltajien kanssa keskustelemalla ja kasvatuksellisin keinoin. Lähipoliisin sekä järjestöjen kanssa voidaan pitää esimerkiksi pienryhmätoimintaa asianosaisille.
– Aina ensin pyritään keskustelemaan asianomaisten ja huoltajien kanssa, kertoo Jenna Karppinen.

Kouluilla on myös omia kriisisuunnitelmia tai toimintamalleja, joiden mukaan toimitaan, jos yksittäistä tai useampaa oppilasta on kohdannut jonkinlainen kriisi. Näiden mallien käynnistämisestä vastaa rehtori tai joku oppilashuollon jäsen. Kriisitilanteessa laki velvoittaa kuraattoria tai psykologia tapaamaan oppilasta samana tai seuraavana päivänä akuuteissa tilanteissa, jos oppilas tai huoltaja niin toivovat. Koska kuraattorin tai psykologin tapaamiset ovat vapaaehtoisia, ei näihin velvoiteta.

Asioista puhuttava oikeilla nimillä

Etelä-Karjalassa on kehitetty toimintamalleja, joilla lainvastaisiin tekoihin ja muihin alistaviin, halveksuviin sekä kasvua ja kehitystä vaarantaviin tekoihin puututaan kouluissa. Mallit kehittäneeseen lainvastaisten tekojen työryhmään kuuluu kuntien eri viranomaisia sekä sairaanhoitopiirin, pelastuslaitoksen ja poliisin edustajia. Toimintamalleista on tiedotettu kouluja, oppilaita sekä heidän huoltajiaan.
– Asioista pitää puhua niiden oikeilla nimillä, sillä kiusaamista ei ole määritelty laissa ja se on epämääräinen ja vähättelevä ilmaisu. Sanana kiusaaminen ei vielä kerro teon lainvastaisuudesta ja vakavuudesta, kertoo ylikonstaapeli **Matti Hirvonen** Kaakkois-Suomen poliisista.

Toimintamalleihin on koottu yleisimmät lainvastaiset teot ja keinot niiden puuttumiseen. Hirvosen mukaan yleisimmät rikosnimikkeet kouluissa ovat pahoinpitely, laiton uhkaus, vahingonteko, kunnianloukkaus, vainoaminen ja yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen.
– Yhteistyö koulujen kanssa sujuu hyvin. Aikaisemmin haasteina ovat olleet resurssien karsinta sekä koulujen ja poliisilaitosten kasvaminen. Kaakkois-Suomen poliisissa on toiminut vuoden 2019 alusta alkaen ennaltaehkäisevä työryhmä. Moniammatillisen yhteistyön voimavarana alueella on tunnettuus ja tuttuus eri toimijoiden kesken, toteaa ylikonstaapeli Matti Hirvonen.

Eksoten alueella on myös Vintiö-toimintaa, joka tarkoittaa alle 15-vuotiaiden lasten ja nuorten uusintarikollisuuden ehkäisyä. Vintiö-työryhmään kuuluvat nuorten oikeusedustaja, kuraattori ja poliisi.
– Vintiö-tapaamisilla pyritään muun muassa ehkäisemään syyllistymistä uusiin rikoksiin. Toimintamalleissa määritellään ikään ja ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät ohjeistukset. Malleista on tullut positiivista palautetta, kertoo Hirvonen.

Poliisi ei Hirvosen mukaan kovin yleisesti selvittele koululla tapahtuneita asioita, mutta on mukana tarvittaessa.
– Ennaltaehkäisevän työryhmän tärkein tehtävä on reagoida alle 15-vuotiaiden tekoihin. Alle 15-vuotias on korvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. On tärkeää reagoida nopeasti tilanteisiin, sillä ennaltaehkäisyn merkitys varhaisessa vaiheessa on tärkeää, muistuttaa ylikonstaapeli Matti Hirvonen.

Arki näyttäytyy haasteellisena

Nuorilla on samat kasvuun liittyvät haasteet kuin ennenkin, mutta mukaan on tullut uusia haasteita. Hirvonen nostaa haastattelussa esille erilaiset sosiaalisen median ympäristöt.
– Somessa on helppo käyttäytyä asiattomasti eikä toisten reaktioita tai tunnemaailmaa voi arvioida, kuinka loukkaa toista kirjoituksillaan. Tekniikan hallinta voi lapsilla ja nuorilla olla hallussa, mutta kokonaisuuden hahmottaminen sekä oma toiminta ja itsensä suojaaminen eivät välttämättä ole niin hallussa mitä ajatellaan, sanoo Hirvonen.

Hirvosen mukaan rikosilmoituksen voi tehdä silloin, kun tuntee oikeuksiensa niin vaativan.
– Esimerkiksi ilmoitus on hyvä tehdä, kun on syntynyt selkeitä vammoja tai joku toistuvasti uhkaa ja uhrilla on perusteltua syytä pelätä joutuvansa väkivallan uhriksi ja hän tuntee pelkoa. Kouluilla on selkeät velvollisuudet rikosilmoituksen tekoon, kun kyseessä on seksuaalirikos tai pahoinpitely, muistuttaa Hirvonen. ®

Maksuttomia materiaaleja vaikeiden asioiden käsittelyyn

Rikosuhripäivystys tarjoaa maksuttomia materiaalipaketteja vaikeiden asioiden puheeksiottoon nuorten kanssa. Materiaalit ovat helppokäyttöisiä työvälineitä ammattilaisille ja sisältävät erilaisia videoihin pohjautuvia käsittelytapoja. Tutustu materiaalipaketteihin: riku.fi/materiaalipaketit.

Grooming on uhka lasten turvallisuudelle

Lapset ja nuoret kohtaavat verkossa valitettavan paljon houkuttelua seksuaalisiin tekoihin sekä erilaisia seksuaalirikoksia. Verkon nimettömyys ja kasvottomuus voivat antaa mahdollisuuden hyväksikäytölle.

Kuvassa: Lauri Nikula

> ”TEKIJÄT OVAT TYYPILLISESTI HYVIN TAITAVIA MANIPULOINNISSA”

TEKSTI: Jenni Kreivi

Groomingilla tarkoitetaan tilannetta, jossa aikuinen ihminen valmistelee lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä luomalla lapseen kiintymys- ja luottamussuhdetta. Prosessi voi lähteä esimerkiksi lapsen kehumisesta ja huomion antamisesta. Tekijät ovat tyypillisesti hyvin taitavia manipuloinnissa ja tästä syystä lapsi on yleensä vapaaehtoisesti mukana luomassa suhdetta.

Tekijä voi esittää olevansa eri-ikäinen kuin todellisuudessa on. Myöhemmin tilanteeseen voi tulla mukaan esimerkiksi kiristämistä ja pelottelua. Seksuaalinen hyväksikäyttö toteutuu verkon välityksellä, mutta tilanne voi edetä tapaamiseen ja fyysisiin tekoihin.

– Grooming on vakava uhka lasten turvallisuudelle ja uhkaa salakavalasti kaikkia verkkoympäristössä liikkuvia lapsia ja nuoria. Viranomaisille tarvitaan riittävät resurssit puuttua tehokkaasti olemassa olevin keinoin lisääntyvään ongelmaan, kertoo nettipoliisi **Lauri Nikula** Oulun poliisilaitokselta.

Puheeksi ottamisen tärkeys

Grooming ei ole ilmiönä uusi, vaikka aihe näkyy julkisuudessa aiempaa enemmän. On erittäin tärkeää, että aiheesta puhutaan julkisuudessa sekä ennaltaehkäisevästi lasten ja nuorten kanssa. Ilmiöstä puhuminen kertoo lapsille, että myös vaikeista asioista puhuminen on sallittua.

Hyväksikäyttäjä voi vakuutella lapselle, ettei tästä yhteisestä salaisuudesta kannata kertoa vanhemmille. Lapsi voi myös pelätä vanhempiensa reaktiota asiaan. Puhuminen voi olla vaikeaa, jos lapsi on

”ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ KAIKILLA LAPSILLA ON YMPÄRILLÄÄN LUOTETTAVIA AIKUISIA”

vapaaehtoisesti osallistunut keskusteluun tai esimerkiksi lähettänyt itsestään kuvia. Tilanne voi aiheuttaa lapselle voimakasta syyllisyyden tunnetta ja häpeää. Aikuisten tulisi painottaa lapselle, ettei hän ole tehnyt mitään väärää, eikä vastuu ole hänen.

Jos lapset ja nuoret eivät pysty kertomaan omille vanhemmilleen mahdollisesti tapahtuneesta rikoksesta, on tärkeää, että ympärillä on muita luotettavia aikuisia. Esimerkiksi nuorisotyössä pyritään keskustelemaan ja antamaan tietoa aiheesta, mutta ilmiöstä toivottaisiin vielä enemmän keskustelua.

– Lähinnä grooming näkyy nuorisotyössä nuorten kanssa käydyissä keskusteluissa ja tiedon jakamisena erilaisissa tapahtumissa. Jotkut nuoret kertovat saaneensa seksuaalissävytteisiä viestejä, mutta kovin paljon grooming ei kuitenkaan ole noussut keskusteluihin, ehkä siinä juuri on se haaste. Tärkeintä olisi, että nuoret saataisiin tietoisiksi ja varmoiksi miten tulee toimia, jos kokee epämiellyttävää ja seksuaalista viestintää, kertoo **Mirva Vähä** Keminmaan etsivästä nuorisotyöstä.

– Aihe on tärkeä ja vielä tärkeämpää siitä on puhua nuorille, jotta edes yksi nuori rohkaistuu kertomaan, jos kohtaa jotain ikävää. Lisäksi tieto auttaa nuoria suhtautumaan kriittisemmin siihen, mitä itsestään kannattaa jakaa. Esimerkiksi poliisiluennoilla kuullut aiheeseen liittyvät esimerkit ovat olleet meidän ammattilaisten kuin nuorten mielestä silmiä avaavia. Some-kasvatuksessa käydään läpi sitä, etteivät netin tuttavuudet ole välttämättä sitä miltä vaikuttaa. Muistutamme, mitä tietoja itsestään kannattaa antaa ja jakaa. Nuoret eivät välttämättä kerro ikävistä asioista, joita somessa tulee vastaan. Nuorten kanssa keskustellessa painotamme aina, kuinka tärkeää on kertoa edes yhdelle turvalliselle aikuiselle, sanoo **Marja Valikainen** Keminmaan etsivästä nuorisotyöstä.

Ammattilaisten kouluttaminen

– Uudet ja erilaiset näkökulmat tukevat omaa työskentelyä. Ajankohtainen tieto on aina tervetullut lisä omaan työhön. Nuorten maailmassa on haastavaa pysyä mukana ja koko ajan tulee uusia sosiaalisen median kanavia, joissa nuoret liikkuvat, Valikainen kertoo.

– Groomingia on tehty tutuksi erilaisissa koulutuksissa ammattilaisille ja julkisuuden kautta laajemmalti yhteiskunnassa. Tämä on hyvä asia, sillä tietoisuuden lisääntyminen on tehokas ja kattavin tapa estää rikoksia ennalta. Viranomaisten ja muiden toimijoiden koulutus havaitsemiseen ja tunnistamiseen on myös erittäin tärkeää. Viranomaisten ja varsinkin poliisin julkisuuteen antamat selkeät ohjeet siitä, kuinka tulee toimia havaitessaan verkossa groomingia tai ylipäänsä lapsiin kohdistuvaa seksuaalista mielenkiintoa, ovat myös hyvä keino estää tapahtumien etenemistä vakavaksi, kertoo nettipoliisi Nikula.
– Grooming on monimutkainen ja vaikeasti tunnistettava ilmiö, joten uskon poliisin tietoon tulevan vain pienen osan tapahtuneista yrityksistä. Tapahtuneista teoistakaan ei välttämättä tunnisteta ilmiötä. Törmäsin hiljattain Youtube-julkaisuun, jossa tubettaja esiintyi 13-vuotiaana tyttönä hakien seuranhakupalstoilta ikäistään juttuseuraa tytöistä ja pojista. Hänelle tuli kuukaudessa reilusti yli 100 yhteydenottoa täysi-ikäisiltä miehiltä. Video kertoo karua faktaa lapsiin kohdistuvan seksuaalisen kiinnostuksen määrästä. Vieraalla aikuisella ei ole hyväksyttävää syytä lähestyä lasta seksuaalisesti verkossa, siksipä yritykseenkin on aina suhtauduttava vakavasti, Nikula jatkaa.

Groomingin tunnistaminen ja ennaltaehkäisy nuorisotyössä

Koordinaatin valtakunnallisessa hankkeessa vahvistetaan nuorisotyöntekijöiden osaamista lasten ja nuorten houkuttelun ja seksuaaliväkivallan vastaiseen toimintaan. Hankkeen keskeisin tavoite on vahvistaa nuorisotyöntekijöiden tietoja ja taitoja käsitellä seksuaaliväkivaltaan, häirintään ja verkossa tapahtuvaan houkutteluun liittyviä asioita nuorten kanssa. Työn tueksi nuorisotyön ammattilaisille toteutetaan toimintamalleja ja tuotetaan tietoa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.

Hankkeessa tehdään tiivistä yhteistyötä yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat Rikosuhripäivystys, Pelastakaa Lapset, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Loisto setlementti, Nuorten Exit, Helsingin kaupungin nuorisopalvelut ja Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Hanke järjestää ammattilaisille esimerkiksi webinaareja verkossa ja maksuttomia koulutuksia ympäri Suomen. Lisätietoa hankkeesta: koordinaatti.fi/grooming

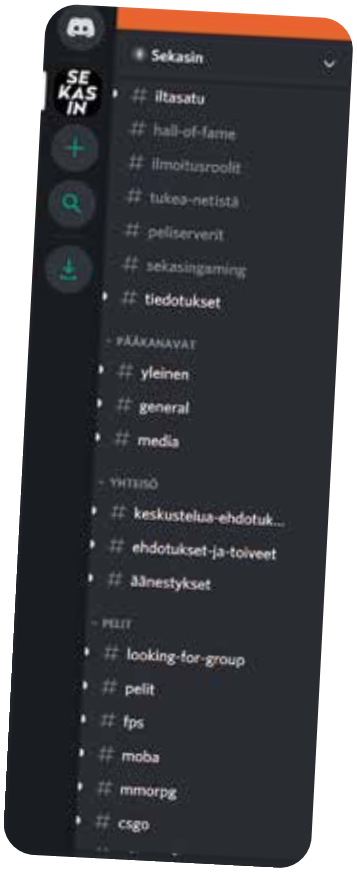

Kuvassa: Mirva Vähä ja Marja Valikainen

Discord kohtaa poikia verkossa

Sekasin Gaming tarjoaa nuorelle vertaistukea 24/7 Sekasin-Discordilla, jota voi kutsua eräänlaiseksi verkon chat-sovellukseksi. Taustalla on MIELI Suomen Mielenterveys ry:n yhteisöllisyyteen ja yksinäisyyden vähentämiseen tähtäävä hanke.

TEKSTI: Selina Sassila

Aluksi Discord-hankkeen tarkoituksena oli auttaa lähinnä syrjäytymisvaarassa olevia yläasteikäisiä poikia, mutta nyt siitä on muodostunut ajanviettopaikka tuhansille nuorille, sekä tytöille että pojille. Sekasin-Discord koostuu kymmenistä eri kanavista, joissa keskustellaan eri aihealueista. Auttaisiko tämä chat-sovellus synnyttämään luottamusta, jotta poikiin kohdistuvia rikoksia tulisi enemmän ilmi ja heidät pystyttäisiin ohjaamaan avun ja tuen piiriin?

Osaavatko pojat puhua rikoksen uhriksi joutumisesta?

Sekasin-Discord on pojille oiva matalan kynnyksen mahdollisuus ottaa puheeksi rikostapahtuma, sillä Discord on vahvasti kytköksissä pelimaailmaan, jonne pojat löytävät helposti. Sekasin-serverille on kaikille avoin pääsy osoitteessa discord.gg/sekasin. Täältä voi löytää vertaistukea muista nuorista tai keskusteluseuraa Sekasin-Discord-tiimin ammattilaisista.

Rikostapahtuman puheeksi ottaminen voi tuntua pojille isolta askeleelta, mutta tätä edesauttaa se, että Discordilla esiinnytään itsekeksityn nimimerkin takana, eikä IP-osoite näy muille. Profiilikuvaksi ei vaadita kasvokuvaa, jos haluaa pysyä tunnistamattomana. Pojan henkilöllisyys ei paljastu muille millään tavalla. Palvelimelle liittyminen vaatii kuitenkin tilin rekisteröimistä ja vahvistamista. Tämän johdosta rikoksistakin syntyy keskustelua turvallisessa ympäristössä. Suositumpi puheenaihe lienee kuitenkin paha olo.

Jutteluseuraa pelaamisen rinnalle

Discord on tuttu monille nettipelaajille, mikä madaltaa kynnystä osallistua keskusteluun. Pelimaailman rankkojen ja synkkien teemojen ohella Sekasin-Discordilla voi pohdiskella eri ilmiötä ja keskustella mieltä askarruttavista asioista. Tekeekö tämä pelimaailmasta astetta turvallisemman?

Discord ei sinänsä tee pelaamisesta turvallisempaa, mutta voi auttaa löytämään itsellensä peliseuraa ja ystäviä. Discord-serverillä meillä on kuitenkin 24/7 moderointi, Sekasin Gaming tiimipäällikkö **Joosua Valkonen** toteaa.

Valkonen kertoo myös, että poikien puheessa näkyy yhä maskuliininen miehen malli, jonka mukaan ikävätkin asiat tulee vain kestää ja pitää pysyä miehenä.

Poikien Talo tarjoaa monipuolisempaa mieskuvaa

Moninaisempaa mieskuvaa edistetään esimerkiksi Poikien Talossa, jonka toiminta on sukupuolisensitiivistä sosiaalista nuorisotyötä 10–28-vuotiaiden poikien ja nuorten miesten parissa. Toiminnassa korostetaan, että omat arvot ja mielipiteet ovat täysin sallittuja ja kaikilla on lupa olla juuri sellainen poika kuin itse haluaa. Poikien Talo tarjoaa mahdollisuuden tarkastella kriittisesti sukupuolta ja kyseenalaistaa vallitsevia sukupuolirooleja rauhassa aikuisen kanssa. Myös itsereflektoinnille on tilaa.

Poikien on mahdollista päästä yksilötapaamisiin keskustelemaan kahden kesken turvallisesti ja luottamuksellisesti. Poikien Talon vastaavan ohjaajan **Kimmo Saastamoisen** mukaan tämä on työskentelyä, joka mahdollistaa haavoittavien ja traumaattisten kokemusten käsittelemisen. Näissä tapaamisissa käy toisinaan ilmi mahdollisia poikiin kohdistuneita rikoksia kuten kaltoinkohtelua tai lähisuhdevakivaltaa. Tarpeen mukaan pojat ohjataan Rikosuhripäivystyksen palveluun.

Mikä Discord?

- VoIP-sovellus videopeliyhteisölle
- 87 miljoonaa käyttäjää ympäri maailmaa
- Sekasin Gamingillä oma eri teksti- ja puhekanavia sisältävä serveri
- Sekasin Gamingin ylläpitäjät voivat vinkata apupalveluista huolen herätessä
- Mahdollisuus päästä keskustelemaan ammattilaisen kanssa yksityisviesteillä
- Vapaaehtoiset moderaattorit valvovat keskustelun asiallisuutta

Juristi vastaa

Alaikäisen mahdollisuudesta saada julkista oikeusapua

Rikoksen uhriksi joutuminen on aina järkyttävä tapahtuma ja vaikuttaa syvästi uhriin. Erityisen suurta merkitystä tapahtuneella voi olla henkilölle, joka on vielä alaikäinen. Tällaisessa tilanteessa on korostuneen tärkeää, että oikeudellisesti asiantunteva henkilö valvoo asiassa uhrin etuja.

Valtion varoista voidaan myöntää julkista oikeusapua henkilölle, joka tarvitsee oikeudellisessa asiassaan asiantuntevaa apua eikä taloudellisen tilanteensa vuoksi kykene suoriutumaan asian hoitamisesta aiheutuvista kuluista itse. Oikeusavun myöntämisen edellytyksenä ei ole hakijan täysi-ikäisyys, joten myös alaikäisellä on mahdollisuus saada julkista oikeusapua valtion varoista.

Harkittaessa oikeusavun myöntämistä, otetaan harkinnassa huomioon asian laatu sekä hakijan taloudellinen tilanne. Alaikäisellä on harvoin sellaisia ansio- tai pääomatuloja, joiden takia oikeusapua ei myönnettäisi. Tämä tarkoittaa käytännössä usein sitä, että valtio maksaa asiamiehen käytöstä aiheutuvat kustannukset täysimääräisesti. Harkittaessa oikeusavun myöntämistä alaikäiselle, huomioon ei oteta vanhempien taloudellista tilannetta.

Julkista oikeusapua voivat antaa valtion julkiset oikeusavustajat, sekä mikäli oikeusapua on myönnetty yksityisen avustajan käyttämiseen, lakiasiain- tai asianajotoimistoissa työskentelevät lakimiehet. Heiltä on mahdollista selvittää, onko asia laadullisesti sellainen, että lakimiehen apu on tarpeen. He voivat myös selvittää, voidaanko asiassa myöntää oikeusapua valtion varoista.

Pilvi Rientonen
OTM, Turku
Lakiasiaintoimisto Legimia Oy

Milloin ja missä rikosasioissa alaikäinen asianomistaja saa edustaa itseään oikeudessa?

Alaikäinen on vajaavaltainen eli hänellä ei ole oikeudenkäyntikelpoisuutta. Vajaavaltaisuus tarkoittaa, että hän tarvitsee oikeudenkäyntiin edustajan toimimaan puolestaan ja käyttämään puhevaltaansa. Alaikäinen ei siis pääsääntöisesti voi edustaa itseään oikeudessa, vaan häntä edustaa hänen huoltajansa eli vanhemmat, edunvalvoja tai muu laillinen edustaja. Rikosasiassa vanhempi tai muu edunvalvoja ei kuitenkaan voi edustaa alaikäistä oikeudenkäynnissä, mikäli häntä epäillään kyseessä olevasta alaikäiseen kohdistuneesta rikoksesta. Tällöin alaikäiselle määrätään edunvalvoja käyttämään hänen puhevaltaansa asiassa.

Alaikäisellä on kuitenkin oikeus määrätä omaisuudesta, jota hänellä on oikeus valita eli käytännössä esim. omalla työllään ansaittu omaisuus. Tämä tarkoittaa, että mikäli rikos kohdistuu tuollaiseen omaisuuteen, saa hän itse yksin käyttää puhevaltaa asiassa. Lisäksi 15 vuotta täyttänyt henkilö voi itsenäisesti käyttää puhevaltaa vanhempansa tai muun edustajansa ohella ns. henkilöönsä kohdistuneen rikoksen johdosta. Tällaisia henkilöön kohdistuvia rikoksia ovat väkivaltarikokset, seksuaalirikokset sekä kunnian, yksityisyyden ja vapauden loukkaukset.

Oikeudenkäyntiä varten alaikäisellekin voidaan palkata avustaja, jonka tehtävänä on auttaa asian hoidossa, ja usein avustajan käyttö onkin suositeltavaa. Esimerkiksi asiassa, jossa alaikäinen on ollut rikoksen uhrina ja rikoksen perusteella tullaan vaatimaan vahingonkorvauksia, avustaja auttaa vahingonkorvauksien määrän arvioimisessa sekä perusteiden esittämisestä istunnossa. Oikeudenkäyntiavustajana voi toimia asianajaja, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja tai julkinen oikeusavustaja. Seksuaalirikoksissa sekä henkeen ja terveyteen kohdistuneissa rikoksissa tuomioistuin voi hakemuksesta määrätä asianomistajalle eli uhrille oikeudenkäyntiavustajan, jolloin avustajan palkkio maksetaan valtion varoista.

Jutta Wallén-Leino
asianajaja, varatuomari, Oulu
Asianajotoimisto Wallén-Leino Oy

Milloin kiusaaminen on rikos?

Kiusaaminen ilmiönä on valitettavan tuttu muun muassa kouluissa, työpaikoilla, perheissä ja eronneiden vanhempien välillä. Kiusaamisen katsotaan olevan rikos silloin, kun se täyttää jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Kiusaamista tapahtuu monin eri tavoin, joten kiusaaminen voi täyttää usean eri rikoksen tunnusmerkit. Kiusaaminen voi loukata kiusatun yksityisyyttä, rauhaa, kunniaa tai vapautta. Kiusaaminen voi kohdistua kiusatun henkeen ja terveyteen. Kiusaaminen voi olla työrikos. Kiusaaja voi vahingoittaa kiusatun omaisuutta.

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi jokin seuraavista rikoksista:

Kotirauhan rikkominen tai törkeä kotirauhan rikkominen
kiusaaja häiritsee kiusattua kotirauhan suojaamassa paikassa, kuten kiusatun kotona tai kotipihalla.
Viestintärauhan rikkominen
kiusaaja häiritsee kiusattua lähettämällä hänelle toistuvasti viestejä tai soittamalla kiusatulle.
Salakuuntelu tai salakatselu
kiusaaja kuuntelee tai katselee teknisellä laitteella kiusattua ilman tämän lupaa.
Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen tai törkeä yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen
kiusaaja toimittaa lukuisten ihmisten saataville tietoja kiusatun yksityiselämästä. Teolla aiheutetaan kiusatulle vahinkoa tai kiusattuun kohdistuvaa halveksuntaa.
Kunnianloukkaus tai törkeä kunnianloukkaus
kiusaaja esittää kiusatusta tiedon, joka ei ole totta ja joka aiheuttaa kiusatulle vahinkoa tai kiusattuun kohdistuvaa halveksuntaa. Myös toisen halventaminen esimerkiksi nimittämällä tai haukkumalla on kunnianloukkaus.
Vapaudenriisto tai törkeä vapaudenriisto
kiusaaja estää kiusattua liikkumasta tai eristää tämän ympäristöstä. Vapaudenriistosta on kyse silloin, jos kiusaaja lukitsee kiusatun huoneeseen tai sitoo tämän tai kuljettaa kiusatun jonnekin vastoin kiusatun tahtoa. Vapaudenriistoa on myös yhteydenpidon estäminen.
Laiton uhkaus
kiusaaja uhkaa kiusattua väkivallalla tai tappamisella.
Vainoaminen
kiusaaja uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muulla tavalla vainoaa kiusattua niin, että kiusattu kokee pelkoa ja ahdistusta.
Pakottaminen
kiusaaja pakottaa kiusatun väkivallan tai uhkauksen avulla sietämään, tekemään tai jättämään tekemättä jotakin.
Lievä pahoinpitely, pahoinpitely tai törkeä pahoinpitely
kiusaaja tekee kiusatulle väkivaltaa tai vahingoittaa hänen terveyttään, aiheuttaa kiusatulle kipua tai saattaa kiusatun tiedottomaan tilaan päihteillä.
Vammantuottamus tai törkeä vammantuottamus
kiusaaja aiheuttaa kiusatulle vaikean vamman tai sairauden.
Tappeluun osallistuminen
kiusaaja osallistuu usean henkilön tappeluun, jonka seurauksena kiusatulle aiheutuu vaikea ruumiinvamma tai sairaus.
Vaaran aiheuttaminen tai heitteillepano
kiusaaja aiheuttaa kiusatulle vakavan hengen tai terveyden vaaran.
Työsyrjintä
kiusaaja kohtelee kiusattua syrjivästi tämän rodun, alkuperän, kielen, sukupuolen, iän, perhesuhteiden, sukupuolisen suuntautumisen, perimän, vammaisuuden tai terveydentilan taikka uskonnon, yhteiskunnallisen mielipiteen, poliittisen tai ammatillisen toiminnan vuoksi.
Lievä vahingonteko, vahingonteko tai törkeä vahingonteko
kiusaaja hävittää tai vahingoittaa kiusatun omaisuutta.

Elina Lahtinen
Asianajaja, Psykologi, Tampere
Asianajotoimisto Luoti Oy

Kansainvälisen rikoksen uhriksi voi joutua kotisohvalla istuessa

Haluan tuoda tämän aika lailla suunnitellusti laaditun julman petostyypin yleiseen tietoisuuteen, että joku toinen voisi pelastua tältä ikävältä kokemukselta.

Kokeilin kesällä 2019 ensimmäistä kertaa Tinderiä, jossa melko piakkoin sain matchin Kaliforniassa asuvan Samin kanssa. Viestittelymme siirtyi pian sähköpostiin ja noin viikon kuluttua WhatsApp:iin, soittelimme miltei päivittäin.

Sam sanoi työskentelevänsä ”marine mining” -insinöörinä isossa öljy-yhtiössä. Samin elämässä oli tapahtunut traagisia asioita. Tytär oli kuollut miehensä kanssa seitsemän vuotta sitten auto-onnettomuudessa ja tämä oli ollut hänen vaimolleen isku, josta hän ei toipunut. Vaimo ei voinut lopettaa runsasta tupakointia ja kuoli sen seurauksena noin viisi vuotta sitten. Elämä oli ollut sosiaalisesti pientä, mutta nyt hän oli toipunut siinä määrin, että halusi löytää elämäänsä hyvän suhteen.

Mies lähetti useita kuvia tavallisesta ihmisestä, myös iäkkäästä ja sairaasta äidistään, joka asui itsekseen, vaikka poika oli pyytänyt häntä luokseen asumaan. Sam antoi itsestään kuvan uskonnollisena, roomalaiskatolisena, joka kunnioittaa kaikkia maailman uskontoja.

Puhuimme luottamisen tärkeydestä paljon

Parin viikon tiiviin viestittelyn myötä Sam kirjoitti, miten hänen elämänsä on muuttunut mukavammaksi ja paremmaksi, kun hän löysi minut ja hän on siitä erittäin kiitollinen. Ja toivoi, että myös minä keskittyisin ystävyyssuhteeseemme ja sulkisin Tinder-profiilini.

Suhteemme onnistumisen mahdollisuuksia pohdimme moneen kertaan. Sam vakuutti, että hänellä on lomia kahdeksan viikkoa vuodessa ja muutaman viikon päästä hänellä on alkamassa kolmen viikon loma. Loman alku läheni ja olimme jo tutustuneet useiden viikkojen ajan. Välillämme oli ihastumista, luottamusta, kiintymystä, jota mies oli ruokkinut puhumalla paljon kauniisti mahdollisesta tulevasta suhteestamme, lähettämällä kauniita rakkauslauluja ja muistamalla aina kertoa, miten paljon hän kaipaa minun näkemistäni ja kuinka paljon hän on oppinut minusta välittämään.

> ”SAM KIRJOITTI VAKUUTTAVAN KIRJEEN, MITEN HÄNET PIKAMÄÄRÄTTIIN TYÖKOMENNUKSELLE ÖLJYNPORAUSLAUTALLE KANADAAN 4–6 VIIKOKSI”

Ennen loman alkua Samilla oli pomon kanssa neuvottelut työsopimuksen uudistamisesta, bonuksesta ja lomista, joiden neuvottelu tuntui kestävän useita päiviä. Kun loman piti alkaa, Sam kirjoitti vakuuttavan kirjeen, miten hänet pikamäärättiin työkomennukselle öljynporauslautalle Kanadaan 4–6 viikoksi. Hän oli vakava ja surullinen. Hän tulisi heti työkomennuksen jälkeen käymään ja tutustumaan minuun paremmin.

Surullisuuden ja pettymyksen vallassa Sam oli käynyt ostoksilla, sillä hän halusi ostaa minulle jotain kaunista. Sam toivoi, että en kieltäytyisi hänen ensimmäisestä koskaan lähettämästä lahjasta, sillä muuten hän tuntisi itsensä hyvin torjutuksi ja surulliseksi. Osoitteeni luovuttamista kyllä mietin, mutta ajattelin, että kyllä mies saa minulle lahjan lähettää, jos noin kovasti sitä haluaa.

Kanadaan saavuttuaan Sam oli lähettänyt minulle paketin. Valitettavasti lähettyvillä ei ollut DHL:n toimistoa, mutta hän oli lähettänyt paketin tuntemattomamman kuriirifirman välityksellä, joka oli luvannut hoitaa toimituksen 3–4 päivässä. Sain linkin kuriirifirman sivuille ja lähetystunnuksen. Minulle esitettiin toive seurata lähetyksen edistymistä päivittäin. Merellä Sam ei saanut käyttää tietokonetta turvallisuussyistä eivätkä sivut avautuneet hänen puhelimellaan. Kuriirifirman sivuilla näkyi paketin ylenpalttinen sisältö, kirjaaminen ja välitystiedot Australiasta, Sveitsistä ja kolmantena päivänä Ukrainasta. Paketissa oli muun muassa iPhone-puhelin ja iso ruusukimppu. Sain myös kuvan, jossa Sam pitelee valtavaa ruusukimppua kädessään.

Paketti jäi jumiin Ukrainaan

Sam sanoi piilottaneensa pakettiin huomattavan summan dollareita, jotta voisin varautua hänen tulevan Suomen matkansa kustannuksiin. Sam ei halunnut, että joutuisin käyttämään paljoa omaa rahaani.

Yllättäen Ukrainan tullissa paketin läpivalaisu paljasti piilotetut rahat ja meitä molempia voi odottaa isot vaikeudet rahanpesun vuoksi. Sam oli todella pahoillaan, että hän oli niin hölmö, että lähetti rahaa ilmoittamatta sitä lähtöselvityksessä. Oli kuulemma ensimmäinen kerta, kun hän lähetti paketin ulkomaille, eikä tiennyt, ettei rahaa voi lähettää paketissa.

Sam ei voinut maksaa rangaistusmaksua, koska hän oli poistanut puhelimeltaan nettipankin menetettyään aikaisemmin hakkereille ison summan rahaa. Eikä hänellä ollut ketään muuta kenen puoleen kääntyä, sairaan äidin tila heikentyisi, jos hänelle tällaisen järkyttävän asian esittäisi. Ainoa hyvä ystävä oli öljylautalla töissä, eikä voisi nyt auttaa. Kuriirifirma lupasi, että maksamalla tuhansien eurojen maksun, paketin kulku jatkuisi minulle.

Olin kesken tiiviin työpäivän aivan kauhuissani tapahtuneesta ja tunsin miten äärimmäisessä stressitilassa olin. Yritin selvittää kuriirifirmaa. Soitin myös poliisilaitokselle, mutta puhelin oli koko ajan varattu. Sam soitteli, laittoi sähköposti- ja WhatsApp-viestejä. Hän pyysi ja lopulta komensi minua hoitamaan maksun, jotta meille ei koituisi vaikeuksia.

> KIRJALLISESSA PÄÄTÖKSESSÄ TODETTIIN, ETTÄ JÄLJET JOHTAVAT USEIMMITEN NIGERIAAN. MUTTA KYSE VOI OLLA MYÖS ITÄISEN EUROOPAN ALUEEN RIKOLLISUUDESTA”

Normaalissa ”tilassa” en olisi toiminut näin

Paniikissa ja kauhuissani ja sen perusteella, että kuriiritoimiston nettisivut vaikuttivat ihan oikeilta, päätin maksaa summan. Seuraavana päivänä Sam viestitti, että vielä pitää maksaa noin 20 000, jotta paketti ei jää kiinni Suomen tullissa. Tajusin, että minua on huijattu. Soitin tutulle asianajajalle, joka kehotti pikimmiten menemään poliisilaitokselle tekemään rikosilmoituksen ja näin tein.

Epäilin jo ensimmäisen erän maksaessani, että tässä jutussa on paljon hämärää. Mutta kuriiritoimiston nettisivut vaikuttivat oikeilta ja minuun kohdistettiin pelottelua, painostusta ja yhteydenotoilla pommittamista, joka sai minut kauhun valtaan. Siinä tunnetilassa en enää pystynyt ajattelemaan ja toimimaan normaalisti. Katalin valhein minut oli saatu ihastumaan ja luottamaan tähän kuvitteelliseen persoonaan. Ihastuminen saa aikaan myös hormonitasolla vaikutuksen, jolloin mieli pyrkii sulkemaan epäilykset pois, minkä nämä huijarit tietävät ja osaavat hyödyntää.

Sain vielä viestejä, jossa pyydettiin tilinumeroani, jotta Sam voisi maksaa minulle ensimmäisen erän takaisin. Sain myös kuvan loukkaantuneesta, siteissä olevasta kädestä ja viestin, että hän ei voi keskittyä lainkaan työhönsä ja on vakavasti loukkaantunut. En enää vastannut viesteihin.

Koska kyseessä on selvästi ammattimaiset rikolliset, puhdistutin tietokoneeni, puhelimeni tyhjennettiin ja ohjelmat ladattiin uudestaan, jottei tietojärjestelmiini olisi jäänyt vakoiluohjelmia. Poliisitutkinta on päättynyt. Kirjallisessa päätöksessä todettiin, että jäljet johtavat useimmiten Nigeriaan. Mutta kyse voi olla myös itäisen Euroopan alueen rikollisuudesta.

Olin tutustunut täysin tehtyyn persoonaan, valokuvatkin ovat jonkun nettialbumista varastettuja, kotikuvat todennäköisesti jostain asuntoesittelymateriaalista kopioituja.

Nimimerkki Meiju, ikä yli 50 vuotta

Kuva: Pratik Gupta, Unsplash

Kirja-arvio: Koskettava kertomus väkivallan seurauksista

TEKSTI: Elina Välimäki

Liian rikki kuolemaan (Bazar, 2019) on kirja väkivallasta, traumatisoitumisesta ja hapuilusta toipumisen tiellä. Sen kirjoittaja, **Jenny Rostain**, helsinkiläinen näyttelijä, käsikirjoittaja ja valokuvaaja, asui vuosia New Yorkissa. Elämää varakkaan miehen rinnalla värittivät Broadwayn sykkivät valot, hienostuneet illanvietot, kaunis asunto ja suurkaupungin inspiroiva ilmapiiri. Kulissien takana Rostain kuitenkin eli toisenlaisessa todellisuudessa. Kotielämän lähestulkoon tappava luonne sisäistyi hänelle kunnolla vasta Suomeen ja turvaan palaamisen myötä. Toipumista edesauttoi oman elämän syväluotaaminen kirjoittamalla.

Rostain vie lukijan mukanaan lähisuhdeväkivallan kierteeseen. Hän sanoittaa riipaisevasti kaltoinkohtelun ja kontrolloinnin aiheuttaman näköalattomuuden. Epänormaalit väkivaltakokemukset muuttuvat alistetulle uhrille arjeksi, uudeksi normaaliksi. Ne naulitsevat kirjoittajan aloilleen, tarkkailemaan tapahtumia itsensä ulkopuolelta, täysin lamaantuneena, kyvyttömänä toimimaan. Omakohtaisella tarinalla on suuri arvo uhrin hämmennyksen ja voimattomuuden kuvaajana. Häpeä, pelko ja syyllisyydentunne estävät hakemasta apua ja lähtemästä suhteesta – tilanne, jota sivullisen on usein mahdotonta käsittää.

Kun kertoja vihdoin saa koottua rohkeutta päätöksentekoon, hän joutuu toteamaan tarvitsevansa paljon muutakin kuin maiseman vaihdosta. Vaikka mustelmat parantuvat näkymättömiin, väkivallan aikaansaama trauma on ja pysyy. Traumatakaumat ja selittämättömät fyysiset oireet vaivaavat kertojaa. Oikeanlaisen ammattiavun saaminen vaatii kärsivällistä odottamista, jonottamista muiden avun hakijoiden joukossa. Juuri omiin tarpeisiin soveltuvan terapiasuuntauksen ja itselle sopivan psykoterapeutin etsiminen verottavat traumatisoituneen ennestäänkin rajallisia voimia.

Traumatarinan etenemistä rytmittävät kirjan tieto-osuudet. Noin kymmensivuiset luvut kertovat faktatietoa trauman hoidon historiasta, traumaperäisistä stressioireista sekä toipumisesta ja oikeanlaisesta hoidosta. Lääketieteelliset yksityiskohdat ja psykologian teoriat avautuvat lukijalle helposti. Rostainin tapa kirjoittaa on konstailematon. Koska kirja etenee sujuvasti, eikä kirjoittaja turhaan kikkaile kielellä tai sisällön rakenteilla, pääsee lukija tapahtumien ja tunteiden imuun. Jopa niin tehokkaasti, että paikoin lukeminen tekee kipeää. Tällöin tietopohjaiset luvut tarjoavat tilaa hengähdykselle. Näissä suvantopaikoissa Rostainin omakohtaiset kokemukset asettuvat laajempaan yhteyteen ja lukija saa arvokasta tietoa traumatisoitumisesta.

> ”MATKA SUOMESTA SUUREEN MAAILMAAN JA NEW YORKISTA HELSINKIIN. MATKA KIPUUN, PELKOON JA TURVATTOMUUTEEN”

Jenny Rostainin kirja on matka Suomesta suureen maailmaan ja New Yorkista Helsinkiin. Se on matka kipuun, pelkoon ja turvattomuuteen, mutta myös matka rakkauteen, luottamukseen ja toivoon. Ennen muuta Liian rikki kuolemaan on kirjoittajan rohkea tutkimusmatka hänen saamiinsa henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan jälkiin. Rostain muistuttaa, että rikoksen uhriin syöpyneet jäljet eivät poistu niitä peittelemällä tai väkivaltaisista tapahtumista vaikenemalla. Puhuminen ja avautuminen ovat välttämätön ensiaskel, jotta eheytyminen voisi alkaa.

Rostainin motiivi tarinansa julkaisemiseen on ollut halu herättää vertaisissaan toivoa ja uskoa toipumiseen. Hänen tavoitteensa on myös havahduttaa ihmisiä väkivallan psyykkisiin seurauksiin ja traumatietoisuuteen. Esiintyessään lokakuussa Helsingin Kirjamessuilla kirjailija totesi, että pelkkä psyykkisten oireiden lääkehoito ei välttämättä kaikissa tapauksissa auta ihmistä. Moninaisten, outojenkin oireiden, masennuksen tai ahdistuneisuushäiriön taustalla kun voi olla hoitamaton trauma. Sen huomiotta jättäminen voi olla kohtalokasta.

Hoitamaton trauma voi esimerkiksi aiheuttaa päihdeongelman tai johtaa itsemurhaan. Sillä on taipumus siirtyä ylisukupolvisesti, mikä kirjoittajan mukaan kuormittaa paitsi yksilöitä myös yhteisöjä ja lopulta koko ihmiskuntaa.

Teosta voi erityisesti suositella väkivallan uhrien parissa työskenteleville, samoin kuin sosiaalialan, terveydenhoidon ja psykologian opiskelijoille. Lukukokemus on avartava myös kaikille ihmismielestä kiinnostuneille. Väkivaltaa kokeneille ja heidän läheisilleen Liian rikki kuolemaan välittää Jenny Rostainin sanoilla tärkeän viestin toipumisen mahdollisuudesta: ”Minä en olisi yhtä kuin traumani, ajattelin – sillä olisin niitä vielä vahvempi.”

Rikosuhripäivystyksestä tukea ja neuvontaa jo 25 vuotta

Kuvat: Selina Sassila

Tiistaina 29.10. Helsingissä Kulttuuritehdas Korjaamolla vietettiin Rikosuhripäivystyksen 25-vuotisjuhlaseminaari.

Seminaarissa rikosuhrijärjestöjen eurooppalaisen kattojärjestön Victim Support Europen toiminnanjohtaja **Levent Altan** kertoi, mikä merkitys rikosuhridirektiivillä on ollut uhrien aseman parantamisessa koko Euroopassa ja miten uhrien oikeudet toteutuvat käytännössä tällä hetkellä.
– Myös Suomessa on vielä paljon tehtävää rikosuhridirektiivin toimeenpanemisessa. Victim Support Europen tutkimus (VOCIARE) osoittaa, että monet uhrit eivät koskaan tee rikosilmoitusta tai eivät saa tarvitsemiaan tukipalveluita, huomautti Altan.

Rikosuhripäivystyksen toiminnanjohtaja **Leena-Kaisa Åberg** muistutti, että rikosuhridirektiivistä huolimatta parannettavaa vielä löytyy.
– Käytännön työn kautta tunnistamme, että Suomessa on vielä alueellisia eroja direktiivin mukaisten oikeuksien toteutumisessa. Tämä näkyy siinä, miten aktiivisesti viranomaiset ohjaavat uhreja tukipalveluihin ja miten järjestelmällisesti poliisi tekee uhreille suojelutarpeen arviointeja.

Toimittaja **Paavo Teittisen** vetämässä paneelikeskustelussa nuorten turvatalotoiminnan johtaja **Leena Suurpää**, toimitusjohtaja **Taru Tujunen** sekä vierailevа tutkija **Jouko Karjalainen** pohtivat keinoja, miten nykyistä paremmin tavoittaisimme vähemmistöihin kuuluvat tai marginaalissa elävät ihmiset.

Kehoni on minun

Pelastakaa Lapset ry on julkaissut elokuussa materiaalia lapseen kohdistuvan seksuaalisen häirinnän, houkuttelun ja seksuaaliväkivallan käsittelemiseksi lapsen kanssa. Lapsille tulee tarjota tietoa seksuaalisesta häirinnästä, houkuttelusta ja seksuaaliväkivallasta, koska tieto auttaa lasta toimimaan, ilmaisemaan tahtoaan ja hätäänsä.

Kehoni on minun -opas tarjoaa ammattilaisille, huoltajille ja kasvattajille tietoa sekä tukea seksuaaliväkivallan käsittelemiseksi lapsen kanssa. Opas on suunniteltu käytettäväksi Ylen tuottaman Kehoni on minun -animaatiosarjan rinnalla. Opas sisältää esimerkkejä keskustelunavauksista ja kysymyksistä, joita lapsella saattaisi olla. Lisäksi opas sisältää ohjeet animaatiosarjaan pohjautuvien opetustuokioiden pitämiseen.

Kehoni on minun -animaatiosarja ja -opas on alun perin tuotettu Norjassa ja se on otettu osaksi kansallista opetusta päiväkodeissa ja alakouluissa. Animaatio voitti Cannesin Emmy-kilpailun vuonna 2018.

Lisätietoa: pelastakaalapset.fi/uutiset/pelastakaa-lapset-julkaisee-kehoni-on-minun-oppaan/

Jenni Lehtonen
RIKUn Etelä-Suomen aluejohtaja

Lapset, nuoret ja koulukiusaamisen monet kasvot

Kouluissa tapahtuva vertaisten kaltoinkohtelu herättää jatkuvasti keskustelua niin ammattilaisten kuin maallikoiden parissa. Kiusaamiseen etsitään ratkaisuja koko ajan monella eri taholla. Aseman Lapset ry lähti kehittämään K-0 -hanketta ihmisten voimattomuuden vuoksi. Viimeinen sytyke kehittämiseen syntyi, kun poliisi totesi sen olevan heille ylivoimainen haaste.

Kokemustemme mukaan jokainen lapsi ja nuori on uhri, olivat he sitten kiusaajia tai kiusattuja. Suurin huoli koulukiusaamisen kitkemisessä on se, että aikuiset harvoin näkevät tilanteiden kompleksisuutta. Usein arjessa aika käytetään tilanteiden selvittämiseen vain yhden tapahtuman osalta. Konfliktit ja tilanteet jäävät usein elämään selvitystyön jälkeen. Pitkittyneiden uhrikokemusten hoitaminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja maa on pullollaan koulukiusaamisesta johtuvia traumoja. Sen vuoksi keskustelua käydään tunnepohjaisesti.

K-0 -työmuotoa käytetään tällä hetkellä Helsingissä, Lohjalla ja Järvenpäässä. Rovaniemi on valmiudessa rekrytoimaan K-0 -koordinaattorin, mikäli hanke saa rahoituksen ja Aseman Lapset ry kykenee tukemaan työmuodon juurtumista sinne.

Vajaan kolmen vuoden aikana työmuoto on ollut mukana selvittämässä yli sataa pitkittynyttä tai vakavaa kiusaamistapausta. Monet tapauksista ovat vielä työmuodon seurannassa. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että konfliktit ovat oikeasti selvitettyjä ja loppuneet.

Kun kyse on kompleksista tilanteista, saattavat aikuiset nopeasti olla osallisia tilanteissa. Tilastojen mukaan koulukiusaamisesta kerrotaan aikuisille hyvin vähän, sillä siitä ei ole ollut hyötyä tai pahimmillaan tilanne on pahentunut.

Olemme saaneet lukuisia konsultaatiopuheluita huoltajilta ympäri Suomen, kun tilanne on aivan kestämätön. Huoltajat vain toivovat lastensa parasta.

Lue lisää: asemanlapset.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/blogikirjoitus-jos-kodin-ja-koulun-valinen-yhteistyo-rikki

Heikki Turkka, Aseman Lapset ry:n hankepäällikkö

Videovälitteistä palvelua kaikista RIKUn palvelupisteistä

Videovälitteisten etäyhteyksien hyödyntäminen osana rikosprosessia on lisääntynyt viime vuosina. Vuoden 2019 alussa toteutettiin käräjäoikeusuudistus, joka vähensi käräjäoikeuden toimipaikkoja parilla kymmenellä. Muutoksen myötä yhä useampi asianosainen osallistuu oikeuden istuntoon videoyhteydellä. Tällä tavoin säästyy sekä aikaa että matkakuluja.

RIKUssa videovälitteistä etäauttamista on kehitetty keväästä 2016 lähtien. STEA-rahoitteisessa Videovälitteinen kriisiapu kriisikeskustoiminnassa ja rikosuhripalveluissa -hankkeessa oli mukana kaksi itäsuomalaista kriisikeskusta ja RIKUn Kuopion palvelupiste. Hanke päättyi kesällä 2019 ja jatkossa asiakkaat voivat tiedustella videovälitteisen tapaamisen mahdollisuutta kaikista RIKUn 31 palvelupisteestä.

Koska RIKU vastaa EU:n rikosuhridirektiivissä määriteltyjen yleisten uhripalveluiden tuottamisesta, tukea ja neuvontaa on oltava saatavilla maksutta kaikkialla Suomessa. Moni saa avun chatin tai valtakunnallisen puhelimen välityksellä. Pidempikestoista palvelua tarvitsevat voivat ottaa yhteyttä omaa asuinpaikkakuntaa lähimpänä sijaitsevaan palvelupisteeseen.

RIKUn keskeinen palvelumuoto on ammatillisesti ohjattu vapaaehtoistyö, minkä myötä asiakkaat voivat saada koulutetun tukihenkilön rinnalleen rikosprosessin eri vaiheisiin: tukihenkilö voi lähteä asiakkaan mukaan esimerkiksi poliisilaitokselle, asianajotoimistoon tai oikeudenkäyntiin. Asiakkaalle voi kuitenkin koitua ylimääräistä jännitystä siitä, että hän tapaa tukihenkilönsä ensimmäistä kertaa vasta oikeudessa tai muussa viranomaistapaamisessa. Useimmiten osapuolet tapaavatkin toisensa jo ennakkoon, jos se vain on mahdollista. Tilanne on helpottunut videoyhteyksien käyttöönoton myötä, kun tukisuhdealoituksia on voitu toteuttaa etänä.

Titta Räsänen
RIKUn toiminnanohjaaja
Pääkaupunkiseudun palvelupiste

Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma panostaa jalkautuvaan työhön

Alueellista eriytymistä torjuva myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma käynnistettiin Vantaalla vuoden 2019 alussa. Kaupunginosien välillä oli havaittu vuosien varrella hyvinvointieroja, ja alueellisen eriarvoistumisen katkaisemiseksi suunniteltiin kattava monihallinnollinen toimenpidepaketti. Myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelma suuntaa uusia voimavaroja koko kaupunkiin mutta erityisesti alueille, missä tukea on koettu tarvittavan enemmän. Ohjelman toiminta-aika on 2019–2022 ja sen toimenpiteisiin on varattu 6 miljoona euroa.

Toimintaohjelmassa on mukana 24 toimenpidettä. Yksi toimenpiteistä on Vantaan kaupungin asukaspalveluiden vastuualueella toteutettava tavoite rikosuhripalveluiden vahvistamisesta. Kaupungin alueella toimii hanketuen avulla yksi RIKUn jalkautuva työntekijä.

Työntekijän toimialueena on Vantaa, ja erityisesti toimintaohjelman kohdealueet. Tavoitteena on tarjota tukipalveluita rikosten uhreille, heidän läheisilleen ja todistajille

sekä vahvistaa kaupungin alueella olevien toimijoiden uhripalveluiden tuntemusta. Työtä tehdään vahvasti verkostoissa.

Rikosuhripäivystyksen Pääkaupunkiseudun palvelupisteellä, Vantaan kehittämistehtävässä, aloitti toiminnanohjaaja **Marja Lönnroth-Olin** maaliskuussa 2019. Työpiste sijaitsee Vantaalla, mutta työviikon aikana jalkaudutaan erilaisiin tapahtumiin ja toimitiloihin, kuten asukastiloihin. Elokuuhun mennessä Vantaalla on tavattu 66 asiakasta, aloitettu Visitor-yhteistyötä Vantaan kaupungin sovittelutoiminnassa sekä Vantaan turvakodilla, pidetty aktiivisesti koulutustilaisuuksia sekä osallistuttu alueellisiin tilaisuuksiin.

Toimintaohjelma on kaupungilta innovatiivinen ja konkreettinen teko, jossa uusia resursseja kohdennetaan ruohonjuuritasolle. Ohjelma lisää muun muassa jalkautuvia työmuotoja nuorisotyöhön, kouluihin ja päiväkoteihin, tehostaa alueiden kunnossapitoa, lisää asukastiloja sekä tavoittelee vahvaa alueellisen yhteisöllisyyden kasvua sekä helpottaa maahanmuuttajataustaisten asukkaiden vahvempaa kotoutumista.

Jenni Lehtonen
RIKUn Etelä-Suomen aluejohtaja

Tyttöjen sukuelinten silpominen on pahoinpitelyrikos

Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisella tarkoitetaan muusta kuin lääketieteellisestä syystä tehtyä toimenpidettä.

Perinteen taustalla on esimerkiksi sosiaalisia ja moraalisia syitä, ja silpomista harjoittavissa yhteisöissä toimenpiteen uskotaan suojaavan lasta. Teot ovat kuitenkin omiaan aiheuttamaan kipua ja terveydellistä haittaa, minkä vuoksi ilmiö tunnistetaan jo varsin laajasti tyttöjen ihmisoikeuksiin kajoamisena.

Suomessa silpomisen vastaista työtä on tehty 1990-luvulta lähtien, ja sittemmin ennaltaehkäisy on saanut pontta vuonna 2015 voimaan tulleesta Istanbulin sopimuksesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL julkaisi helmikuussa 2019 aihetta käsittelevän päivitetyn toimintaohjelman, jolla pyritään estämään sekä tyttöjen silpominen Suomessa että heidän viemisensä silvottavaksi ulkomaille.

THL:n arvion mukaan silpomisen riski koskettaa laskentatavasta riippuen noin 650–3080 Suomessa asuvaa tyttöä. Tyypillisesti silpominen suoritetaan tytön ollessa 4–10-vuotias.

Tyttöjen sukuelinten silpominen on pahoinpitelyrikos, jonka törkeän tekomuodon enimmäisrangaistus on 10 vuotta vankeutta. Myös teossa avustaminen on rikos. Suomen rikoslakia sovelletaan myös silloin, jos silpominen toteutetaan Suomessa pysyvästi asuvalle henkilölle ulkomailla. Lapseen kohdistuvasta rikosepäilystä tulee ilmoittaa viipymättä poliisille ja lastensuojeluun. Kansalaisaloite silpomisen kieltävästä erillislaista on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

Sukuelinten silpomisen uhrit ovat siis rikoksen uhreja, vaikka yhteisönsä tapaperinteen vuoksi monet eivät miellä sitä olevansa. Tällä hetkellä he eivät myöskään näy Rikosuhripäivystyksen asiakkuuksissa niin, että sukuelinten silpominen olisi ollut yhteydenoton ensisijainen syy. Törkeän pahoinpitelyn syyteoikeus vanhenee kuitenkin vasta 20 vuodessa, joten uhri voi ilmoittaa itseensä kohdistuneen rikoksen poliisille vielä aikuisiälläkin.

Silpomisen kokeneet naiset voivat halutessaan saada lähetteen erikoissairaanhoitoon avaus- tai korjausleikkausta varten. Väkivaltakokemuksen herättämien tunteiden käsittelyyn voi saada tukea esimerkiksi useista järjestöistä tai seksuaaliterapiasta.

Lue lisää: Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estämisen toimintaohjelma urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4029-1

Titta Räsänen
RIKUn toiminnanohjaaja
Pääkaupunkiseudun palvelupiste
Saara Pihlaja
erityisasiantuntija
Ihmiskaupan uhrien auttamistyö, RIKU

Erika Ceesay

Olen Jyväskylän palvelupisteen uusi osa-aikainen toiminnanohjaaja. Olen aloittanut RIKUn hommissa heinäkuussa 2019 ja työ on osoittautunut hyvin mielenkiintoiseksi sekä haastavaksi. Tällä hetkellä toimin lisäksi kriisityöntekijänä Kriisikeskus Mobilessa. Toivon tuovani RIKUun mukanani innokkuutta ja uusia kehitysideoitakin saattaa mukanani tulla.

Koen, että tässä työssä minulla on mahdollisuus päästä kehittymään ammattilaisena sekä saada lisää osaamista rikoksen uhrien kohtaamiseen. Tämän lisäksi työskentely toiminnanohjaajana tuo minulle valtavasti uusia ja mielenkiintoisia verkostoja sekä yhteistyökumppaneita.

Tällä hetkellä paras rentoutumiskeinoni työpäivän jälkeen ovat kotona odottavat pienet lapset. He pitävät huolen siitä, että vapaa-ajalla ajatukset ovat keskittyvät heihin. Luonto on myös yksi oman palautumisen parhaita keinoja, sillä mikä voisikaan olla parempi tapa palautua kuin raikas metsä ja sen hiljaisuus.

Henkilöstöuutisia

Hannele Mäkiollitervo

Aloitin työt Meri-Lapin palvelupisteen toiminnanohjaajana syyskuun alussa. Aiemmin olen työskennellyt logistiikan alalla. Innostuin opiskelemaan uudelleen ja puolisen vuotta sitten valmistuin hallintotieteen maisteriksi, pääaineenani johtamisen psykologia. Oli hienoa saada uuteen koulutukseen liittyvä työ pian valmistumisen jälkeen.

Haluan tehdä työtäni ihmisläheisesti ja kiinnittää huomioita ihmisten kohtaamiseen niin omassa työssäni kuin asiakkaiden kokemuksiin muissa palveluissa. Rikoksen uhri on usein kriisitilanteessa, jossa tarvitaan kokonaisvaltaista ja kannattelevaa kohdatuksi tulemista.

Pidän tärkeänä vapaaehtoisten tukemista. Minulla on myös aiempaa kokemusta vapaaehtoisuuteen perustuvasta työstä osana palvelujärjestelmää. Olen perehtynyt kokemusasiantuntijuuteen ja -koulutukseen mielenterveyspalveluissa niin tutkimuksellisesti kuin käytännössäkin.

Uusi työ toiminnanohjaajana ja siihen liittyvät kehittymisen ja kasvamisen mahdollisuudet kannustavat uuden oppimiseen. Uuden oppimisen ja elämän ihmettelyn lisäksi tykkään liikkua luonnossa. Mökkeily ja ystävien kanssa vietetty aika lataavat akkujani erityisesti.

Katarina Iskala-Blomster

Aloitin RIKUssa kesällä 2019 ihmiskaupan uhrien auttamistyön suunnittelijana. On ollut motivoivaa tulla tiimiin, jossa töitä tehdään suurella sydämellä, kovalla asiantuntemuksella ja hyvällä fiiliksellä! Tekemistä, kehitettävää ja vaikutettavaa riittää, jotta asiakkaamme saisivat heille kuuluvat palvelut ja oikeudet. Nautin työn monipuolisuudesta ja myös sen ihmisläheisyydestä. Töissä, ja elämässä yleisestikin, arvostan ystävällisyyttä, rehellisyyttä ja huumorintajua.

Koulutukseltani olen VTM, pääaineena sosiologia. Olen tehnyt töitä siirtolaisuuteen liittyvien kysymysten parissa ja turvapaikanhakijoiden kanssa niin valtiolla kuin järjestöissä Suomessa ja ulkomailla. RIKUun siirryin Kansainvälisestä siirtolaisuusjärjestöstä, jossa mm. ihmiskauppaan, paperittomuuteen ja yksintulleisiin turvapaikanhakijoihin liittyvät asiat kuuluivat työnkuvaani. Olen kaksikielinen, joten minuun voi olla yhteydessä myös ruotsiksi.

Työajan ulkopuolella omat pienet lapset tuovat vipinää elämään, pitävät jalkani tukevasti maassa ja opettavat kärsivällisyyttä. Vapaa-ajallani voin parhaiten, kun pääsen liikkeelle ja luontoon. Pattereita lataan päikkäreiden avulla tai joogamatolla, mieluiten mökillä tai muualla meren äärellä.

Mette Salvesen

Olen Porvoon sijainen vuoden 2019 loppuun. Koulutukseltani olen sos.mag. pääaineena kehityspsykologia. Olen virkavapaalla helsinkiläisestä lukiosta koulukuraattorin hommista, johon palaan vuodenvaihteen jälkeen.

Vapaa-ajallani liikun luonnossa perheeni kanssa ja viihdyn teatterisalongissa. Svenska Teatern Helsingissä on kantapaikkani, mutta yritän myös nähdä suomenkielisiä näytöksiä esimerkiksi Q-teatterissa. Suosittelen virkistykseksi kaikille!

Rikokset eivät ole koulukuraattorille täysin vieras aihe, ja kun tuli mahdollisuus oppia enemmän rikosprosessista, ja vieläpä silloin melko uudesta kotikaupungista, en voinut olla tarttumatta tilaisuuteen. Laukussani oli mukana jo tärkeimmät työkalut eli tottumus itsenäiseen verkostotyöhön, nuorten ja perheiden kanssa työskentelyyn sekä ymmärrys miten epävarmuus ja trauma vaikuttavat ihmiseen, ja miten sitä voi hoitaa. Näen tässä työssä paljon mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisesti, mutta myös miten valtava apu yhdellä puhelinkeskustelulla voi olla.

Paljon uutta tulee vielä joka päivä vastaan ja on ihana huomata, että ihminen ei väsy oppimiseen. Kiinnostus aiheeseen tämän työn kautta vaan kasvaa, ja kun on näin mukava työporukka ympärillä, niin haikein mielin tästä luopuu.

Yhteystiedot: riku.fi/yhteystiedot

KESKUSTOIMISTO
keskustoimisto@riku.fi
Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki

Leena-Kaisa Åberg
toiminnanjohtaja
050 3378 703

Jaana Koivukangas
kehitysjohtaja
040 512 9335

Sami Liukkonen
viestintäpäällikkö
RIKU-lehden toimitussihteeri
050 432 9998

Ira Johnsson
assistentti
040 646 3122

Maatu Arkio-Lampinen
palvelutomintojen kehittämispäällikkö
040 6744 895

Jenni Kreivi
suunnittelija
040 632 4191

Raija Kontunen
projektisuunnittelija
040 670 5344

Ihmiskaupan uhrien auttamistyö
Pia Marttila
erityisasiantuntija
040 630 9669

Saara Pihlaja
erityisasiantuntija
040 621 2443

Katarina Iskala-Blomster
suunnittelija
040 620 1062

ETELÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
etelasuomi@riku.fi
Maistraatinportti 4 A 4. krs
00240 Helsinki
Vastaaja: (09) 4135 0550

Jenni Lehtonen
aluejohtaja
050 583 5331

Pääkaupunkiseudun palvelupiste
Maistraatinportti 4 A 4. krs 00240 Helsinki

Anne Veijola
toiminnanohjaaja
040 523 0595

Elina Potka
toiminnanohjaaja
0400 971 940

Piia Kanniainen-Anttila
toiminnanohjaaja
040 672 0988

Titta Räsänen
toiminnanohjaaja
040 704 4502

Marja Lönnroth-Olin
toiminnanohjaaja, handledare
(betjänar även på svenska)
Palvelut Vantaalla
040 569 4648

Keski-Uudenmaan palvelupiste
Sibeliuksenkatu 18, 04400 Järvenpää

Tuija Hellsten
toiminnanohjaaja
0400 875 395

Päijät-Hämeen palvelupiste
Loviisankatu 14 A 3, 15100 Lahti

Kati Ulmala
toiminnanohjaaja
050 402 1158

Ann-Mari Lainio
toiminnanohjaaja
040 628 0990

Kymenlaakson palvelupiste
Keskikatu 13, 3.kerros,
45100 Kouvola

Marjukka Suurpää
toiminnanohjaaja
050 0981 837

Länsi-Uudenmaan palvelupiste
Laurinkatu 51 A 3, 2.kerros
08100 Lohja

Janiina Mieronkoski
toiminnanohjaaja,
handledare
(betjänar även på svenska)
040 351 8500

Porvoon seudun palvelupiste
Papinkatu 19, 06100 Porvoo

Mette Salvesen
toiminnanohjaaja, handledare
(betjänar även på svenska)
040 652 8341

ITÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
itasuomi@riku.fi
Siltakatu 14 b 26
80100 Joensuu

Jaana Rossinen
aluejohtaja
040 507 0795

Joensuun palvelupiste
Siltakatu 14 B 26, 80100 Joensuu

Annariina Korpelainen
toiminnanohjaaja
040 725 6001

Savonlinnan palvelupiste
Olavinkatu 40 A, 57130 Savonlinna

Taru Piiroinen
toiminnanohjaaja
044 075 6798

Kuopion palvelupiste
Niiralankatu 7-9, 70600 Kuopio

Eila Kersalo
toiminnanohjaaja
050 557 6712

Sari Nykänen
toiminnanohjaaja
050 557 6711

Mikkelin palvelupiste
Porrassalmenkatu 19 B 31, 50100 Mikkeli

Liisa Haapea
toiminnanohjaaja
0400 922 310

Lappeenrannan palvelupiste
Kirkkokatu 1
53100 Lappeenranta

Maarit Kuntola
toiminnanohjaaja
050 501 7994

LAPIN ALUETOIMISTO
lappi@riku.fi
Maakuntakatu 29-31 B 3. krs
96200 Rovaniemi

Päivi Alanne-Kunnari
aluejohtaja
0400 979 175

Rovaniemen palvelupiste
Maakuntakatu 29–31 B 3.krs
96200 Rovaniemi

Jenny Ruotanen-Kolistaja
toiminnanohjaaja
0400 979 026

Katri Turunen
toiminnanohjaaja
040 775 3538

Jutta Salmela
avustava toiminnanohjaaja

Meri-Lapin palvelupiste
Kaivokatu 5, 94100 Kemi
Hannele Mäkiollitervo
toiminnanohjaaja
040 631 8550

Itä-Lapin palvelupiste
Unarintie 13 B, 99600 Sodankylä

Jonna-Tuulia Julkunen
toiminnanohjaaja
0400 970 081

Ylä-Lapin palvelupiste
Ivalontie 10, 99800 Ivalo

Katja Huotari
toiminnanohjaaja
040 669 5383

sähköpostit:

etunimi.sukunimi@riku.fi

riku.fi

LOUNAIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
lounaissuomi@riku.fi
Yliopistonkatu 24 C 46
20100 Turku

Tiina Rantanen
aluejohtaja
050 551 5055

Turun palvelupiste
(02) 235 5055
Yliopistonkatu 24 C 46,
20100 Turku

Leila Taipale
toiminnanohjaaja
050 340 3580

Sirkku Opacic
toiminnanohjaaja
050 440 8126

Kirsi Tolvas
avustava toiminnanohjaaja

Tuula Kiviniemi,
toiminnanohjaaja handledare
Ruotsinkielisten palveluiden kehittäminen
050 476 0733

Salon palvelupiste
Kirkkokatu 10, 24100 Salo

Päivi Pääkkönen
toiminnanohjaaja
050 516 6144

Porin palvelupiste
Antinkatu 8, 28100 Pori

Tuija Mäntylä
toiminnanohjaaja
050 593 6706

Susanna Saivo
toiminnanohjaaja
050 593 6706

Rauman seudun palvelupiste
Aittakarinkatu 21, 26100 Rauma

Heidi Väkiparta
toiminnanohjaaja
050 375 5338

LÄNSI-SUOMEN ALUETOIMISTO
lansisuomi@riku.fi
Raastuvankatu 25
65100 Vaasa

Sari Somppi
aluejohtaja
050 572 9265

Vaasan seudun palvelupiste
Raastuvankatu 25, 65100 Vaasa

Terhi Knuuttila
toiminnanohjaaja
0400 175 269

Nina Jansson
toiminnanohjaaja,
handledare/svenskspråkig service
0440 371 050

Maria Avcilar
toiminnanohjaaja
0400 175 269

Kokkolan seudun palvelupiste
Pitkänsillankatu 12, 67100 Kokkola

Marja Lager
toiminnanohjaaja
0440 548 265

Seinäjoen seudun palvelupiste
Kalevankatu 12 B A 16,
60100 Seinäjoki

Tiina Autio
toiminnanohjaaja
040 350 3923

Ålands serviceställe
Torggatan 26 A,
AX-22100, Mariehamn, Åland

Ann Kvarnström
handledare
045 734 557 77

POHJOIS-SUOMEN ALUETOIMISTO
pohjoissuomi@riku.fi
Vanhantullinkatu 2
90100 Oulu

Maarit Saukko
aluejohtaja
040 543 3495

Oulun seudun palvelupiste
Vanhantullinkatu 2, 90100 Oulu

Tanja Kukkola
toiminnanohjaaja
044 7868894

Inka Poikela
toiminnanohjaaja
050 3247178

Kajaanin seudun palvelupiste
Välikatu 1 B 26, 87100 Kajaani

Jaana Vanhala
toiminnanohjaaja
040 822 5200

Jouni Kananen
toiminnanohjaaja
050 599 0279

Kuusamon palvelupiste

Jouni Kananen
toiminnanohjaaja
050 599 0279

Raahen seudun palvelupiste
Ollinkalliontie 3 2. krs, 92150 Raahe
040 543 3495

SISÄ-SUOMEN ALUETOIMISTO
sisasuomi@riku.fi
Nalkankatu 12 G, 2. krs
33200 Tampere

Katariina Westman
aluejohtaja
050 421 0236

Pirkanmaan palvelupiste
Nalkankatu 12 G, 2. krs
33200 Tampere
050 309 1551

Jukka Aho
toiminnanohjaaja
050 448 1792

Katja Sivill
toiminnanohjaaja
050 309 2993

Marjo Pahkala
toiminnanohjaaja
045 802 4834

Tarja Plihtari
toiminnanohjaaja
050 525 8263

Kanta-Hämeen palvelupiste
Suomen kasarmi 2, 1. krs
13100 Hämeenlinna

Rebekka Wadhwa
toiminnanohjaaja
050 378 2877

Tuulikki Järvelä
toiminnanohjaaja
050 336 5713

Jyvässeudun palvelupiste
Asemakatu 2, 2. krs
40100 Jyväskylä

Lea Manninen
toiminnanohjaaja
(014) 266 7150
050 368 0188

Sastamala-Huittisten palvelupiste
Kriisikeskus Tukitalo
Puistokatu 2, 38200 Sastamala

Tiina Iso-Aho
toiminnanohjaaja
(03)5120 501

Mira Kaaja
Toiminnanohjaaja
050 525 8873